

Birinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Avrupa Barışı İçin Önemli Bir Adım: Locarno Konferansı

Erkan CEVİZLİLER*
Ali Servet ÖNCÜ**

Özet

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Almanya'ya kabul ettirilen Versailles Antlaşması'yla Avrupa'daki denge bozulmuş, kıta büyük güvenlik problemleri ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum da Birinci Dünya Savaşı gibi bir felaketten sonra dahi silahlanmanın artırılmasını beraberinde getirmiştir. Ayrıca galip devletler Almanya'ya yüklenen tamirat ve tazminat borçlarıyla zararlarını karşılamayı ve ekonomilerini düzeltmeyi amaçlamışlardır. Bu durum Almanya'nın ekonomisinin daha da bozulmasına neden olmuş, bundan Avrupa ekonomisi de büyük ölçüde etkilenmiştir. Avrupa'nın kötü gidişatını düzeltmek için çareler aranmış ve birçok konferans düzenlenmiştir. Fakat bu konferansların hiçbiri beklenen sonuçları vermemiştir. Bir süre sonra taraflar arasında belli bir yumuşama dönemi başlamış ve İsviçre'nin Locarno kentinde bir konferans düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Konferansa Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika, İtalya, Polonya ve Çekoslovakya katılmıştır. Konferansın konusunu bir güvenlik antlaşmasının yapılması, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi ve oluşacak anlaşmazlıklarda başvurmak üzere hakem usulünün uygulanması oluşturmuştur. Konferansın sonucunda bir nihai protokol kabul edilmiş Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika ve İtalya arasında Güvenlik Antlaşması yapılmıştır. Ayrıca Almanya ile Fransa, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya Devletleri arasında Tahkim Sözleşmeleri kabul edilmiştir. Antlaşma ve sözleşmelerin imza töreni Londra'da yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Locarno, Konferans, Avrupa, Güvenlik Antlaşması, Tahkim Sözleşmeleri

An Important Step towards European Peace after World War I: The Locarno Conference

Abstract

The balance in Europe was impaired by the Treaty of Versailles imposed on Germany after World War I and the continent faced major security challenges. It brought about the increasing armament even after a disaster such as World War I. The victorious countries also intended to cover their losses and fix their economy with the reparations and compensation payments imposed on Germany. It led to a further deterioration in German economy, which in turn greatly affected European Economy. Remedies were sought and many conferences were held in order to ameliorate the unfavourable situation in Europe. However, none of these conferences yielded expected outcomes. After a while, the parties started to act in moderation and decided to hold a conference at Locarno, Switzerland. The conference was attended by Germany, England, France, Belgium, Italy, Poland and the Czech Republic. The main topics of the agenda consisted of the establishment of a security treaty, Germany's admission to the League of Nations, and the use of arbitration to settle disputes. As a result of the conference, a final protocol was adopted and a security pact was concluded between Germany, England, France, Belgium and Italy. In addition, arbitration treaties were also concluded separately by Germany with France, Belgium, Poland, and Czechoslovakia. The said instruments were signed in London.

Key Words: Locarno, Conference, Europe, Security Pact, Arbitration Treaties

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, erkanc@atauni.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, aliservecu@atauni.edu.tr

Giriş

İki yüz yılı aşkın bir süre Avrupa'nın zirvedeki gücü olmak için mücadele eden Fransa, galip olmasına rağmen Birinci Dünya Savaşı sonrasında, sınırlarını yenilmiş olan Almanya'ya karşı bile koruyabilme kapasitesi olduğuna inanmayan bir devlet haline gelmişti. Savaş Fransa'yı tüketmiş, herkeste barışın daha çok felaket getireceğine dair bir düşünce oluşmuştu. Var olmak için savaşan Fransa, şimdi de bir nevi kişiliği için kavga vermeye başlamıştı. Bundan dolayı da savaştan sonraki dönemde dış politikasını, tekrar güçlenip kendisi için tehlike oluşturmasının önüne geçmek için, Almanya'yı askeri, siyasi ve ekonomik olarak sınırlandırmak temeline oturtmuştu. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak, dünyada bozulan güç dengesini yeniden oluşturmak ve mağlup olan devletlerle imzalanacak barış antlaşmalarını hazırlamak üzere, 18 Ocak 1919'da toplanan Paris Barış Konferansı'nı da bu politikasını gerçekleştirmek için bir fırsat olarak görmüştü. Bu nedenle birçok meselenin görüşüldüğü konferansta, en çok tartışılan meselelerden birisi Fransa'nın güvenlik sorunu olmuştu (Macmillan, 2004, s.67; Kissinger, 2000, s.212). Müttefikleri her ne kadar Fransa'nın Almanya karşısında kendi durumunu abarttığını ve gereksiz bir endişe taşıdığını düşünüyorlardıysa da, Fransız devlet adamları ülkelerinin durumunu çok iyi tahlil edebiliyorlardı. 1880 yılında Fransızlar Avrupa nüfusunun yüzde 15,7 sini oluştururken, 1900'de bu oran yüzde 9,7 ye düşmüştü. Yine 1920'de Fransa'nın nüfusu kırk bir milyon iken Almanya'nın nüfusu altmış beş milyona ulaşmıştı. Daha da önemlisi Fransa'nın ekonomik seyri endişe vericiydi. 1850'de kıtadaki en büyük sanayi devleti iken, 1880'de Almanya'nın çelik, kömür ve demir üretimi kendi üretimini geçmişti. 1913 tarihinde iki ülke arasındaki fark daha da açılmış, Fransa Almanya'nın iki yüz yetmiş dokuz milyon ton kömür üretimine karşı, kırk bir milyon ton kömür üretebilmişti (Kissinger, 2000, s.213). Esasen Fransa'nın Birinci Dünya Savaşı sırasındaki durumu da pek içi açıcı değildi. Savaş sırasında müttefiklerinin yardımı olmasaydı, Almanya karşısında mağlup olacağı çok açık bir gerçektir (Esmer, 1953, s.5-6). Daha da önemlisi son elli yıl içerisinde iki defa Alman işgaline uğramıştı. Bütün bu göstergeler, Fransa'yı bir başka Alman işgali olasılığından korkar hale getirmişti (Kissinger, 2000, s.217).

Bu korku yüzünden, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'daki bir kısım çevreler Almanya'nın 1648 Westphalia Antlaşması'na¹ göre

¹Avrupa'daki Katolik-Protestan çatışması temelinde son büyük savaş dizisi olup, 1618-1648 yılları arasında yaşanan Otuz Yıl Savaşları sonunda yapılan Münster ve Osnabrück toplantılarının sonucundaki uzlaşma metinlerinin birleştirilmesiyle oluşan bu antlaşmaya göre Kutsal Roma Germen İmparatorluğu fiilen ortadan kalkmış ve içindeki üç yüz kadar Alman prensliği mutlak egemen siyasal birimler haline gelmiştir. Bu antlaşma ile Viyana'daki imparatorun bu Alman Devletleri üzerindeki yetkileri sembolik duruma getirilmiş, Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun bir konfederasyon kadar bile yetkisi

yapılandırılmasını isterken, Başbakan Clemenceau Almanya'nın Frankfurt Antlaşması² öncesindeki sınırlarına ve statüsüne dönmesi gerektiğini savunuyordu (Potyemkin v.d., III, 2009, s.26). Bu isteklere uygun olarak Fransa, Paris Barış Konferansı'nda, Alman işgali tehlikesine karşı Ren Nehri'nin iki ülkeyi ayıran sınır olarak tespit edilmesinde ısrar etmişti (Esmer, 1953, s.6). Zaten Fransa, 1917 yılı Şubat ayında Rus Çarlığı ile yaptığı gizli bir antlaşma ile Alsace Lorraine bölgesi ile birlikte bütün Saar kömür havzasını almayı planlamış ve iki devlet Fransız Alman sınırını Ren Nehri olarak tespit etmişlerdi. Yine antlaşmaya göre bu ırmağın sol yakasında bulunan toprakların Almanya'dan ayrılıp özerk ve tarafsız bölgeler haline getirilmesi kabul edilmişti. Buna karşılık Fransa, İstanbul ve Boğazları Rusya'ya bırakmış, ayrıca bu devletin batı sınırını istediği gibi çizmesine izin vermişti (Potyemkin v.d., III, 2009, s.26). Ancak Ren Havzası'nın Almanya'dan ayrılması yönündeki Fransız talebi Amerikan politikalarına ters düşüyordu. *“Böyle bir barış, savunduğumuz bütün değerlere karşı olur ”* diyen Paris Barış Konferansı'ndaki Amerikan delegeleri, Ren Havzası'nın Almanya'dan ayrılmasının ve buraya sürekli bir müttefik kuvveti yerleştirilmesinin, Almanlarda düşmanlık hissi yaratacağını savunuyorlardı. İngilizler de benzer bir görüşteydi ve İngiliz delegesi Philip Kerr, Fransa'nın baş görüşmecisi Andre Tardieu'ya, İngiltere'nin Ren Devlet'ini bir karışıklık ve zayıflık kaynağı olarak gördüğünü söylemişti (Kissinger, 2000, s.218). Ne var ki Fransa'nın bu konudaki ısrarcı tavrı devam etti. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere, Ren Bölgesi'nin Almanya'dan ayrılmaması için Fransa'ya askeri garanti vermeyi en uygun çözüm olarak gördüler. Fransa Başbakanı Clemenceau ise güvenceyi Ren Bölgesi'nin Almanya'dan ayrılması yerine değil, ona ilave olarak kabul edebileceğini söyledi. Nihayetinde, ABD ve İngiltere'nin direktmeleriyle Ren Bölgesi'nin Almanya'dan koparılması fikrinden vazgeçildi. Bu iki devlet, muhtemel bir Alman saldırısı karşısında Fransa'ya garanti verip askeri yardım vaat eden antlaşmalar yaptılar. Antlaşmalar Versailles Antlaşması ile aynı tarihte, yani 28 Haziran 1919'da imzalandı (Esmer, 1953, s.6-7).

kalmamış ve adeta devletlerarası bir örgüte dönüşmüştür. (Hasgüler, Uludağ, 2010, s.20-22; Potyemkin v.d., I, 2009, s.200-204.)

² Sedan Savaşı'ndan sonra 1 Mayıs 1871'de imzalanan Frankfurt Barışı'ndan önceki statü, Prusya ile Avusturya'nın yaptığı Sadowa Savaşı'ndan sonra imzalanan Prag Barışı'yla belirlenmişti ve buna göre Avusturya Viyana Kongresi ile kurulan otuz dokuz yapılı Germen Konfederasyonu'ndan çekilmiş ve bu konfederasyon ortadan kalkmıştır. Bunu yerine Germen Konfederasyonu Main Nehri'nin kuzeyi ve güneyi olmak üzere ikiye ayrılmış, Main Nehri'nin kuzeyinde bulunan devletler Prusya'nın başkanlığı altında Kuzey Germen Konfederasyonu'nu teşkil etmişler, Main Nehri'nin güneyindeki devletler de ayrı bir konfederasyon meydana getirmişlerdir. Yine Slezvig ve Holstein Prusya'ya katılmış Avusturya bu iki bölge üzerindeki haklarından vazgeçmiştir. (Armaoğlu, 1999, s.313-315.)

Versailles Antlaşması ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler

Müttefiklerle Almanya arasındaki savaşın bittiğini ilan eden Versailles Antlaşması, Wilson'un ilan ettiği prensiplere rağmen siyasi, ekonomik ve askeri konularda ağır ve cezalandırıcı hükümler içeriyordu. İktisatçıların uyarılarına karşın, Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri ekonomik bakımdan çökmüş olan Almanya'nın bir dünya krizi doğuracağını hesap edemediklerinden, sivil vatandaşlarının uğradıkları zararların Almanya tarafından ödenmesini talep etmişlerdi. Müttefikler, diğer ekonomik cezaları ise beş milyar dolar olarak hesaplamış ve bunun da bir an önce nakit veya mal olarak ödenmesini istemişlerdi. Versailles Antlaşması'na göre Almanlar, Doğu Fransa'nın işgali sırasında buradaki kömür ocaklarını tahrip etmeleri nedeniyle Fransa'ya tazminat olarak büyük miktarlarda kömür ve Alman denizaltılar tarafından batırılan gemilere karşılık İngiltere'ye Alman ticaret filosunun büyük kısmını vermeyi kabul etmişlerdi. Yine bu antlaşmayla Almanya'nın yedi milyar doları bulan dış varlıklarına el konulmuş, Almanya'nın belli başlı nehirleri uluslararası statüye kavuşturularak, gümrük tarifelerini yükseltme hakkı sınırlandırılmıştı (Sander, 2008a, s.402-403; Kissinger, 2000, s.223-224; Esmer, 1953, s.7; Potyemkin v.d., III, 2009, s.70-71).

Fakat ağır ekonomik hükümler taşıyan Versailles Antlaşması ABD senatosunda onaylanmadığı gibi, bu devletin Fransa'ya bir Alman saldırısı karşısında verdiği garantileri içeren aynı tarihli antlaşma da senato tarafından kabul edilmedi. Bu durum ABD ile imzalanan garanti antlaşmasıyla birlikte uygulanacak İngiliz garanti antlaşmasını da hükümsüz bıraktı (Esmer, 1953, s.7).

Güvenlik konularında ki beklentileri karşılanmayan ve hayal kırıklığına uğrayan Fransa, bundan sonra Avrupa'nın küçük devletleriyle karşılıklı yardım antlaşmaları imzaladı ve geniş bir ittifak sistemi kurdu. Avrupa'da tıpkı Fransa gibi güvenliği konusunda endişeler taşıyan iki devlet, Belçika ve Polonya idi. Belçika 1830 yılında Hollanda'dan ayrılarak bağımsız olmuş, 1839 yılında ise İngiltere, Fransa, Avusturya ve Prusya tarafından tarafsızlığı ilan edilmişti. Belçika'nın bu tarafsızlığı Birinci Dünya Savaşı'na kadar devam etmiş, fakat tarafsız olmak bu devleti Alman işgalinden kurtaramamıştı. Bundan dolayı Belçika, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra Fransa ile bir ittifak ilişkisi içerisine girdi ve 7 Eylül 1920 tarihinde iki devlet arasında bir ittifak antlaşması imzalandı. Antlaşmaya göre bir Alman saldırısı durumunda iki devletin birbirlerine yardım etmesi kararlaştırıldı. Antlaşma, Milletler Cemiyeti'ne bildirilmesine rağmen hükümleri gizli tutuldu ve bu antlaşmanın karşılığı olarak Fransa, Lüksemburg'un Belçika ile gümrük birliği yapmasına izin verdi (Esmer, 1953, s.7-8). Polonya ise Doğu Avrupa'nın önemli ve büyük devletlerinden birisi olmasına rağmen, XVIII. Yüzyılın sonlarında Prusya, Avusturya ve

Rusya tarafından birkaç kez paylaşılmış ve haritadan silinmişti. Polonya'nın tekrar kurulabilmesi için, topraklarını aralarında paylaşan bu üç devletin Birinci Dünya Savaşı'nda mağlup olması gerekiyordu ki savaşın sonunda bu durum gerçekleşti ve savaştan sonra yirmi sekiz milyonluk bir Polonya kuruldu. Fransa yeni Polonya'yı doğu Avrupa'da biraz da Çarlık Rusya'sının yerinde görüyordu. Bolşevik devriminden sonra Sovyetler Birliği'nin Fransa ile müttefikliği artık mümkün olmadığı için, Fransa doğudaki bu kaybı bir dereceye kadar Polonya ile telafi edebileceğini düşünüyordu. Almanya ile Sovyetler Birliği'nin arasına sıkışmış olan Polonya da Fransa ile müttefik olmaya sıcak bakmaktaydı.

Bütün bunlardan dolayı, doğu sınırının tespiti yüzünden başlayan Sovyet Rusya Polonya savaşı³ devam ederken, 1920 yılı yaz aylarında Varşova'ya bir askeri heyet gönderen Fransa bu şehrin savunması için yardım etmişti. Görüşmeler sonrası Fransa ile Polonya arasında 19 Şubat 1921 tarihinde bir ittifak antlaşması imzalandı (Esmer, 1953, s.8).

Bu iki devletle yaptığı antlaşmaları Alman tehlikesinin engellenmesi için yeterli görmeyen Fransa, 1921 yılı içerisinde İngiltere ile de bir ittifak antlaşması imzalamak için girişimlerde bulundu. Fakat iki taraf arasında yapılan görüşmelerden bir sonuç alınmadığı gibi, bundan sonra ki dönemde Fransa ile İngiltere arasında birtakım sıkıntılar yaşandı. Washington Deniz Silahlarını Sınırlandırma Konferansı'nda, denizaltıların kaldırılması ile ilgili ABD ve İngiltere tarafından yapılan teklifi kabul etmediği için, Fransa'nın İngiltere ile arası açıldı. İki devletin anlaşmazlık yaşadığı diğer bir konu da, Almanya'ya Versailles Antlaşması ile yüklenen tamirat borçları olmuştu (Esmer, 1953, s.10-11).

Birinci Dünya Savaşı'nın mağluplarından olan Almanya ise ülke içinde ve dışında oldukça sıkıntılı bir dönem geçirmekteydi. Her şeyden önce Versailles Antlaşması'nın uygulanmaya başlayan hükümleri Almanya'yı oldukça zorluyor, Fransa'da iktidarda bulunan Poincare, Almanya'ya yüklenen tamirat borcundan taviz verilmemesini savunuyordu. İngiltere de başta aynı fikirdeydi ve hatta mütareke ile Versailles Antlaşması arasındaki zaman diliminde yapılan İngiliz seçimlerinde, Başbakan Lloyd George bu mesele hakkında İngiliz seçmenlere söz dahi vermişti (Esmer, 1953, s.13-15). Versailles Antlaşması'na göre Almanya, ileride ödeyeceği

³ Polonya I. Dünya Savaşı'nın ardından bağımsızlığını kazandıktan sonra, 1772 tarihindeki sınırlarını gerçekleştirmek için Rusya'nın içinde bulunduğu durumdan da faydalanarak 1920 yılı başında Ukrayna'ya girmek istemiştir. Sovyet Rusya bu duruma müdahale etmiş ve Rus Orduları Varşova'ya kadar gelmişlerdir. Polonya'nın bağımsızlığı bu durumda tehlikeye düşmüş ve İngiltere ile Fransa Polonya'nın yardımına koşmuşlar ve Sovyetler, Varşova önünde ağır bir yenilgiye uğramıştır. Bu mücadele sonunda Sovyetler Birliği ile Polonya arasında 19 Mart 1921 tarihinde Riga Barışı imzalanmış ve Paris Barış Konferansı'nda Curzon Çizgisi ile tespit edilen ve Polonyalıları da tatmin etmeyen sınır doğuya doğru Polonyalıları lehine değişmiştir. (Sander, 2008b, s.196; Armaoğlu, 1996, s.164.)

tamirat borçlarına sayılmak üzere ilk etapta beş milyar dolar ödeyecek, bu paranın bir kısmı işgal masraflarını karşılamak için harcanacaktı. Diğer taraftan Tamirat Komisyonu Mayıs 1921'e kadar tamirat borçlarının miktarını tespit edecekti. Bu komisyon bir İngiliz, bir Amerikalı, bir Fransız, bir İtalyan ve bir de küçük devletleri temsil eden üyelere meydana gelecekti. Ancak ABD, Versailles Antlaşması'nı onaylamadığından Tamirat Komisyonu'na temsilci göndermedi. Küçük devletleri temsil etmek üzere de bir Belçikalı üye komisyona atandı. Belçikalı bir üyenin tayin edilmiş olması Fransa'yı komisyonda İngiltere'ye göre daha avantajlı bir duruma getirmişti (Esmer, 1953, s.13-14). Komisyon Almanya'nın ödeyeceği tamirat borçlarının miktarını tespit ederken, İtilaf Devletleri'nin delegeleri de 1920 yılının Temmuz ayında Spa'da toplanarak Almanya'dan alınacak tamirat parasını ne oranda paylaşacaklarını görüştiler. Burada yapılan pazarlıklar sonucu bu paranın yüzde elli ikisinin Fransa'ya, yüzde yirmi ikisinin İngiltere'ye, yüzde onunun İtalya'ya, yüzde sekizinin Belçika'ya, geri kalan yüzde sekizinin de diğer küçük devletlere verilmesini kararlaştırdılar. 1921 yılının Ocak ayında ise, İtilaf Devletleri tamirat borçlarının miktarını elli altı milyar dolar olarak tespit ettiler. Fakat Almanya bu miktarı fazla bulup, ancak yedi buçuk milyar dolar ödeyebileceğini belirtti. Almanya aynı zamanda, Mayıs 1921'e kadar ödeyeceği tamirat borcunu da aynı eşya olarak ödemiş bulunduğunu iddia etti ve bu borcun kesin miktarı tespit edilmedikçe ödemelere devam etmeyeceğini söyledi. Tamirat Borçları Komisyonu ise Almanların bu tezini kabul etmedi. Bu tezin eşya bedellerine yüksek fiyat koymaktan ileri geldiğine ve Almanya'nın daha borcunun yarısını bile ödemiş olduğuna karar verdi. Ardından Almanya'ya karşı yaptırımlar başladı. Bu yaptırımlar çerçevesinde 8 Mart 1921 tarihinde Ren Nehri'nin doğu tarafında Düseldorf, Duisburg ve Ruhrot şehirleri işgal edildi. Bundan sonra Tamirat Komisyonu, 1 Mayıs 1921 tarihinde Almanya'nın Belçika'ya olan bir buçuk milyar dolar milli borcundan başka, tamirat borcunu da otuz üç milyar dolar olarak tespit etti. Almanya bu meblağı da ödeyemeyeceğini bildirmesine rağmen, kendisine verilen ultimatom ve Ruhr bölgesinin işgali tehdidine karşı 11 Mayıs 1921 tarihinde mukaveleyi imzalamak zorunda kaldı. Bu borcu ödemeye çalışırken, gerek kötü ekonomik koşullar yüzünden gerekse de sermaye sahiplerinin tamirat borçlarının ödenmesi için servetlerine el konulacağından korkup paralarını Almanya dışına çıkartmaları yüzünden, Mark'ın da değeri düştü. Bütün bunların sonucu 1921 yılının sonunda Almanya tamirat borçlarını ödeyemeyeceğini bildirdi (Esmer, 1953, s.14-15).

Daha sonra 6 Ocak 1922 tarihinde İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika ve Japonya temsilcileri Cannes şehrinde bir araya geldiler. ABD de bu konferansa temsilci göndermişti. Cannes'da toplanan konferansta, borçların ertelenmesine ve Almanya ile Sovyet Rusya'nın da katılacağı bir ekonomik

konferansın Cenova'da toplanmasına karar verildi. Bu arada İngiltere Başbakanı Lloyd George Milletler Cemiyeti'nin eksikliklerini kabul etmekle birlikte, Fransa'nın isteği doğrultusunda Avrupa'da bu eksiklikleri tamamlayacak bir garanti antlaşmasının imzalanmasına yanaşmadı. Bunun yerine Fransa Başbakanı Briand'a, İngiltere ve Fransa arasında yapılacak bir garanti antlaşması projesi sundu (Sarica, 1982, s.178-179; Esmer, 1953, s.14-15). Temmuz ayında da Almanya, borçlarının 1925'e kadar ertelenmesini istedi (Esmer, 1953, s.15). Cannes'de alınan kararlara rağmen, Almanya'nın borçları konusunda Fransa ve İngiltere arasında bir süreden beri var olan fikir ayrılığı gün geçtikçe derinleşti. Fransa bu konuda tavizsiz bir politika izlerken, İngiltere Almanya'nın bu meblağı ödeyebileceğinden ümidini keserek, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce en büyük müşterilerinden biri olan Almanya ile eski ticari ilişkilerini yeniden kurmak adına borçlar konusunda esnek bir politika izlemeye başladı (Esmer, 1953, s.15).

Cannes Konferansı sonrası Fransız iç politikasında, Fransa'nın dış politikasının sertleşmesine neden olan değişiklikler de oldu. Şöyle ki; Fransa'da yarı başkanlık sistemi kurmaya çalışan ve Almanya'ya karşı sert bir dış politika izlenmesi taraftarı olan Cumhurbaşkanı Millerand, 7 Ocak 1922 tarihinde Başbakan Briand'a bir mektup göndermişti. Mektubunda; tamirat borçları konusunda taviz verilmemesini, konferansın tamirat borçlarını görüşmek üzere Alman temsilcilerini çağırılmamasını, Tamirat Komisyonu'nun bu konuda tek yetkili kurul olarak kalmasını ve bazı şartları kabul ettirmeden Sovyet Rusya'nın ekonomik konferansa davet edilmemesini istemişti. Konferanstan sonra Fransa'ya dönen Briand ise, basın ve kamuoyunun tepkisinden çekindiğinden dolayı, parlamento çoğunluğunu sağlayabilecek gücü olmasına rağmen istifa etti. Hâlbuki Briand istifa etmeden önce İngiltere ile garanti antlaşmasının görüşmelerine başlanmış ve bu konuda ilk adımlar atılmıştı. Fakat yeni başbakan Poincare, bu girişimleri baltaladı ve yeni şartlar ileri sürdü. Bu çerçevede; İngiltere'nin Birinci Dünya Savaşı'nın bitişinden itibaren karşı olduğu Doğu Avrupa Devletleri'nin sınırlarının garanti alınmasını şart koştu ve iki devlet arasında on yıl süreli askeri sözleşme imzalanmasını istedi. Poincare ayrıca, bir Alman saldırısı karşısında sadece Fransız Alman sınırının değil, askersizleştirilmiş bölgelerin de garanti altına alınmasını ön koşul olarak ileri sürdü. Bu şartları yerine getirmesi mümkün olmayan İngiltere ise anlaşma projesini askıya aldı. Diğer taraftan Fransa'nın Almanya'ya karşı bu olumsuz tutumu, hem Alman Sovyet yaklaşmasını sağladı hem de Almanya'da milliyetçiliğin önünü daha da açtı (Sarica, 1982, s.179-180).

Denilebilir ki; 1922 yılına gelindiğinde Versailles uluslararası düzeni ve onun başlıca dayanağı olan Fransa'nın moral bozukluğu, son aşamaya gelmişti. Çünkü artık Almanya'ya tazminat için zorlama yapılamıyor, silahsızlanma için hiçbir denetleme mekanizması işletilemiyordu. Fransa ve

İngiltere her iki konuda da anlaşmazlığa düştüklerinden, Almanya'nın sıkıntısı da devam ediyordu. ABD ile Sovyet Rusya ise bütün bu olayların dışındaydı. Versailles Antlaşması istenilen düzeni kuramamış, aksine daha da bozmuştu. İtilaf Devletleri'nin zaferinden dört yıl sonra, Almanya'nın pazarlık yapma şansı Fransa'ninkinden daha kuvvetli hale gelmişti. İşte bu şartlar altında İngiliz Başbakanı Lloyd George tazminat, savaş borçları ve Avrupa'nın toparlanmasını içine alan bir paketin tartışılması için, 1922 yılının Nisan ayında Cenova'da uluslararası bir konferans toplanması çağrısında bulundu. Almanya ve Sovyet Rusya bütün bu sorunların tam ortasında oldukları ve onlar olmadan Avrupa'nın ekonomik olarak toparlanması mümkün olmadığından, bu iki devlet savaştan sonra ilk defa uluslararası bir konferansa davet edildiler. Fakat 10 Nisan - 19 Mayıs 1922 tarihleri arasında toplanan Cenova Konferansı'nda, yapılan görüşmeler hiçbir sonuç vermedi. Beklentilerin ötesinde, Avrupa'nın iki dışlanmış devleti Almanya ve Sovyet Rusya, konferans devam ederken 16 Nisan 1922'de Cenova yakınlarında Rapallo'da bir antlaşma imzaladılar⁴ (Tasvir-i Efkar, 19 Nisan 1922, No: 3338-310, s.1; Armaoğlu, 1996, s.166; Kissinger, 2000, s.243).

Cenova Konferansı Sovyet Rusya ile aynı masaya oturmak istemeyen ABD'nin konferansa katılmaması, İngiltere ve Fransa arasında Almanya yüzünden devam eden anlaşmazlık, Sovyetler Birliği'nin talepleri ve Alman Sovyet yakınlaşması yüzünden başarısız oldu. Amacı milletlerarası ticareti yeniden düzenlemek ve canlandırmak olan konferansta, bunun gerçekleşmesi için devlet borçlarının tanınması, yabancıların el konulan mallarının geri verilmesi, rejimleri yıkmak için propagandadan vazgeçilmesi ve saldırdı bulunmama garantisinin kabul edilmesi ilkelerinin yerine getirilmesi gerekirken, bunların hiçbirisi hakkında ortak bir karara varılamadı. Cenova Konferansı'ndan sonra toplanan La Haye Konferansı'ndan da hiçbir sonuç çıkmadı (Sarica, 1982, s.180-181).

⁴Cenova Konferansı devam ederken Sovyet Rusya Dışişleri Bakanı Çiçerin, kendisini Alman delegeleri kadar olmasa bile oyun dışında bulmuştur. İtilaf Devletleri konferansın başlamasıyla birlikte Almanya ve Sovyet Rusya'yı ciddiye almamış, bu iki devleti kışkırtmak için ellerinden geleni yapmışlardır. Konferans devam ederken, Almanya Başbakanı ve Dışişleri Bakanı'nın Lloyd George ile görüşme talebi üç kez geri çevrilmiştir. Fransa, Almanya'yı dışlayarak İngiltere ve Sovyetlerle özel bir danışma toplantısı önermiştir. Fransa'nın bu toplantıdan amacı, Çarlık Rusya'sının borçlarını Alman tazminatı ile takas etmektir. (Kissinger, 2000, s.243.) Aslında Almanya, Sovyet Rusya ile bir yakınlaşmayı şimdiye kadar düşünmemişti. Hatta Sovyet Rusya'nın Almanya'da Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra görülen komünist hareketlerin arkasında olduğu Weimar Cumhuriyeti tarafından biliniyordu. Fakat İtilaf Devletleri'nin özellikle tamirat borcu konusunda Almanya'yı sıkıştırmaları, Alman kamuoyunda büyük bir kızgınlıkla karşılanıyordu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Sovyet Rusya ile Batılı Devletler arasındaki ilişkiler de oldukça mesafeliydi. Cenova Konferansı devam ederken batılılar özellikle Fransa, Sovyetlerden Çarlık Rusya'sının borçlarını ödemesini ve Rusya'da devletleştirilen Batılılara ait malların tazmin edilmesini istemişlerdir. Ancak Sovyet Rusya bunların hiçbirini kabul etmemiştir. (Armaoğlu, 1996, s.166.)

Bundan sonraki süreçte Fransa ile Almanya arasındaki ilişkiler gün geçtikçe gerginleşti. Briand'ın yumuşama, Almanya ile yakınlaşma ve tamirat borçlarından taviz verme politikasını, yetkilerini de aşarak önleyen Cumhurbaşkanı Millerand Fransa sağı tarafından şartsız bir şekilde desteklendi. Yeni kurulan Poincare Hükümeti de Almanya'ya karşı sert önlemler almaktan ve İngiltere karşısında bağımsızlığını korumaktan yana politikalar takip etti. Poincare Hükümeti 30 Temmuz 1922'de, Almanya'nın ilan ettiği moratoryumu sadece Ruhr bölgesindeki madenlerin müttefiklere rehin olarak bırakılması durumunda kabul edilebileceğini açıkladı. "Üretken rehin diye tabir edilebilecek" bu çözüm yolu, 7-14 Ağustos 1922 tarihleri arasında Londra'da toplanan konferansta görüşüldü. Ancak İngiltere Başbakanı Lloyd George buna karşı çıktı. Konferansta ayrıca A.B.D, Fransa'nın Birinci Dünya Savaşı'nda kendisinden aldığı borçları ödemesini istedi. Fransa ise tamirat borçları kendisine ödenmeden bu borçları ödemeyeceğini açıkladı. Bu sebeplerden dolayı Londra Konferansı da başarısızlıkla sonuçlandı. Fransa tamirat borçlarının ödenmesi için kuvvet kullanılmasından yanayken, İngiltere iç ve dış politikada yaşanan gelişmeler yüzünden buna karşı çıkmaktaydı. Kendi desteğiyle Anadolu'da işgal faaliyetlerine başlayan Yunanlıların Ankara Hükümeti karşısında yenilmesi, Ortadoğu petrolleriyle ilgili planlarının henüz tam olarak gerçekleşmemesi, İrlanda'da devam eden karışıklıklar, Japonya ile yapmış olduğu Dostluk Antlaşması'nı A.B.D ve Kanada'nın baskısı ile yenileyememesi ve ekonomik konulardaki sıkıntıların Almanya ile geliştireceği ticari ilişkilerle aşmaya çalışmayı düşünmesi, İngiltere'nin Almanya'ya karşı kuvvet kullanılmasını istememesinin en önemli nedenleri olmuştu. Bu sırada İngiltere'de Kasım 1922'de yapılan seçimleri Muhafazakâr Parti kazanmıştı. Yeni Başbakan Bonar Law Fransa'ya karşı Lloyd George'dan daha yumuşak bir siyaset takip etmesine rağmen, Lord Curzon'un Dışişleri Bakanlığı'nı sürdürmesi, Fransa ile ilişkilerin mesafesinin korunmasına neden oldu (Sarica, 1982, s.187-189).

31 Ağustos 1922 tarihinde ise Poincare Hükümeti, Tamirat Komisyonu'nun altı aylık moratoryum isteğini reddetti. Almanya'nın yeni bir moratoryum isteği üzerine 9 Aralık 1922 tarihinde Londra'da toplanan yeni bir konferansta da, İngiltere ile Fransa arasında tamirat borçlarının ödenmesi konusundaki anlaşmazlık tam olarak ortaya çıktı. Fransa, Almanya'nın süresi dolan ilk borcunu ödememesi ve Fransa'ya vermesi gereken telgraf direklerini zamanında teslim etmemesi nedeniyle, konferansa Ruhr bölgesini işgale karar vermiş olarak gelmişti. İtalya ve Belçika da bu konuda Fransa'yı desteklediler. Bundan sonra 2 Ocak 1923 tarihinde Paris'te toplanan konferansta, Ruhr bölgesinin rehin olarak işgaline karar verildi. İngiltere ise bu kararı protesto etmekle beraber, kuvvet kullanarak cevap vermeyi düşünmedi (Sarica, 1982, s.189).

Kararın ardından Fransa ve Belçika birlikleri, Ruhr bölgesindeki fabrikaları rehin tutarak tamirat borçlarının ödenmesini sağlamak ve Alman ekonomisine baskı yaparak Fransa'nın çıkarlarına uygun bir ekonomik politika izlettirmek için, 11 Ocak 1923 tarihinde Ruhr bölgesini işgal ettiler. Aslında Ruhr bölgesinin işgal kararı Fransa'da iş çevreleri ve kamuoyunun büyük bir baskısı olmadan alınmış ve Almanya'da tepkiyle karşılanmıştı. Bunun üzerine Almanya Hükümeti 12 Ocak 1923 tarihinde Fransa ve Belçika hükümetlerine verdiği notada; askeri birliklerin tam donanımlı olarak işgal dışı bırakılmış Alman topraklarına girmesini askeri saldırı şeklinde tanımladı. Başbakan Cuno da 13 Ocak 1923 günü mecliste yaptığı konuşmada; işgalin tamirat borçlarının ödenmesi için değil, Fransa'nın Almanya üzerindeki dört yüz yıllık emellerinin gerçekleştirilmesi için yapıldığını söyledi. Cuno, XIV. Louis ve I. Napolyon tarafından başarıyla uygulanan bu politikanın, tarihte ve şimdi diğer Fransız yöneticileri tarafından sürdürüldüğünü iddia etti. Olup bitenler karşısında İngiltere işgali sadece protesto etmekle yetinmişti. Ancak bir yandan Fransa'nın dostluğunu kazanmak istediğini göstermeye çalışırken, diğer yandan yürüttüğü diplomasi ile Fransa'nın yenilgisi için uğraştı. İngiliz Büyükelçisi Lord d'Abernon, Berlin'e Fransız işgalini pasif direnişle karşılaşmasını tavsiye etti. Aslında İngiltere, bu çatışmanın hem Fransa'yı hem de Almanya'yı güçsüz duruma düşüreceğini ve bunun Avrupa'daki üstünlüğünü devam ettirebilmesi için en fazla kendisine yarayacağını düşünüyordu. Sovyetler Birliği ise Ruhr bölgesinin işgalini kınadı ve olayın sorumlusu olarak hem saldırgan politikalar yürütmekle suçladığı Poincare'yi hem de Alman burjuvazisini suçladı. Sovyetlere göre işgal, Alman burjuvazisinin sanayici Stinnes ve onun güdümlü Halkçı Partisi'nden destek alarak sürdürdüğü kışkırtıcı etkinliğin bir sonucuydu (Sarıca, 1982, s.189-191).

Alman Hükümeti işgal karşısında ayrıca, kamuoyunun da desteği ile bölgedeki memur ve işçilere pasif direniş yapmaları talimatını verdi. Zaten daha önceden başlamış olan direniş çerçevesinde, tamirat borcu karşılığı ödeme ve mal gönderme durduruldu ve Ruhr halkı greve başladı. Pasif direnme bir süre sonra sabotajlar şeklinde aktif direnişe dönüştü. Çatışmalarda Fransızlar yirmi ölü altmış altı yaralı, Almanlar yetmiş altı ölü doksan iki yaralı verdiler. Kayıpların yanı sıra, Alman Hükümeti'nin pasif direniş uygulaması önemli bir enflasyon yarattı ve Almanya'ya üç bin beş yüz milyar marka mal oldu. İşgal öncesi bir dolar on bin dört yüz yirmi beş markken, işgal sonrası yüz kırk iki milyon marka yükseldi. Çünkü Alman nüfusunun ancak yüzde onu bu bölgede yaşamasına rağmen, ülkenin toplam çelik üretiminin yüzde kırkı, pik demir üretiminin yüzde yetmiş ve toplam çelik üretiminin yüzde seksen sekizi bu bölgeden sağlanıyordu. Aslında Almanya direniş kararı alırken de, İngiltere ile Fransa arasında var olan uyuşmazlığa bel bağlamıştı ve İngiltere'nin harekete geçeceğini tahmin

ediyordu. Fakat İngiltere sadece işgalin Versailles Antlaşmasına aykırı olduğunu ve bu konuda hakemlik yapabileceğini bildirdi. Fransa'nın buna karşı çıkması üzerine de sessizliğe büründü. İngiltere'nin duruma müdahil olmaması Almanya'nın pasif direnişten vazgeçmesine neden oldu. 12 Ağustos 1923 tarihinde Cuno Hükümeti düştü, yerine Stinnes'in de desteklediği Stresemann Hükümeti kuruldu ve 26 Ağustos'ta bu hükümet pasif direnişe son verdi. Kararın alınmasında ekonominin her geçen gün kötüye gitmesi, ülke genelinde devrimci eylemlerin yoğunlaşması ve Ren bölgesindeki ayrılıkçılığın artması rol oynamıştı. Bu günlerde Stresemann Hükümeti ayrıca, devrimci hareketlere karşı Avrupa Hükümetlerinden yardım istedi. Çünkü devrimci hareketler yüzünden bu hükümetin Almanya'nın son burjuva hükümeti olma tehlikesi vardı (Sarıca, 1982, s.191-193).

Bütün bu gelişmelerin ardından İngiltere, Ruhr meselesinin çözümü için girişimlerde bulundu ve 1923 yılının Ekim ayında Cannes Konferansı'nda da gündeme gelen Almanya'nın tamirat borcunu ödeme gücünü ortaya çıkarmak için, bir milletlerarası anket yapılmasını önerdi. Fransa Başbakanı Poincare, Almanya'ya karşı bu üretken rehinlikten yararlanacak durumdayken İngiltere'nin teklifini kabul etti. Poincare'nin bu teklifi kabul etmesinde Almanya'dan tamirat borcunun tamamını alamayacağına inanması, Fransa'da ekonominin her geçen gün kötüye gitmesi, yaklaşan seçimler ve İngiliz mali çevrelerinin yardımına olan ihtiyacı etkili oldu. Neticede Almanya'nın Versailles Antlaşması'ndaki yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak için başlatılmış olan bu işgal, başarısızlıkla sonuçlandı. Cannes Konferansı'nda Fransa'ya tamirat borçlarından taviz vermesine karşılık İngiliz garantisi sağlanırken, bu öneri ile Fransa garantisiz taviz vermeyi kabul etti. Bunun üzerine Almanya, 24 Ekim 1923 tarihinde Tamirat Komisyonu'na yolladığı bir mektupla borçlarını ödemeyi ilke olarak kabul etti ve ödeme gücünün incelenmesini istedi. İngiltere ve ABD de bu aşamada devreye girdiler ve yeni seçilen ABD Başkanı Coolidge, meselenin çözümü için önerilerde bulundu. Poincare meselenin uzmanlar komisyonu tarafından ele alınmasını istediği için, Tamirat Komisyonu'na bağlı iki komite kuruldu. İngiliz Reginald Mc Kenna'nın başına getirildiği komisyon, Almanya'nın bütçe dengesini ve Alman parasının korunmasını sağlayıp öneriler getirmekle görevlendirildi. İkinci komisyonun başına ise ABD'li bankacı ve General Charles G. Dawes getirildi ve Almanya'dan dışarıya giden sermayenin tutarını hesaplamak, geri gelmesi için önlemler almak ve tamirat borçlarını yeniden hesaplamakla görevlendirildi. Dawes Komitesi 1924 yılı Ocak ayından Nisan ayına kadar Paris'te çalıştı. Alman Hükümeti de bu çalışmanın ürünü olan ve 19 Nisan tarihinde yayınlanan raporun, tamirat borçlarının tartışılması için bir taban oluşturduğunu kabul etti (Sarıca, 1982, s.193-195, 212).

Bu arada Ruhr bölgesinin işgali sonucu gösterilen tepkiler ve ortaya çıkan belirsizlikten çekinen Fransa, kendisine yeni bir müttefik bulma ihtiyacını hissetti ve kendisi gibi Almanya ile ilişkileri iyi olmayan ve Almanya'dan çekinen Çekoslovakya ile 25 Ocak 1924 tarihinde bir ittifak antlaşması imzaladı. Bu antlaşmayla iki devlet, aralarında çıkacak anlaşmazlıkları barış yoluyla çözmeyi, Almanya ile Avusturya'nın birleşme girişimlerine karşı birlikte hareket etmeyi ve güvenlikleri ile barış antlaşmalarının uygulanması yüzünden çıkacak sorunlarda birlikte hareket etmeyi kararlaştırdılar (Esmet, 1953, s.9).

Daha da önemlisi tam bu süreçte Fransa'da önemli iktidar değişiklikleri meydana geldi. 1 Haziran 1924 tarihinde yapılan seçimlerden sonra, Cumhurbaşkanı Millerand sağcı hükümetler kurma girişiminde başarılı olamayınca istifa etti ve yerine Gaston Doumergue seçildi. Sosyalistlerin desteklediği Radikallerden kurulan hükümetin başına da, Poincaré'yi tamirat borcu ve Ruhr bölgesinin işgali konusunda eleştiren Edouard Herriot geçti. Herriot, Almanya'dan alınacak garanti karşılığında, Dawes Planını kabul etmekten yana olduğunu hemen belli etti. Bu günlerde İngiltere'de de bir hükümet değişikliği oldu ve İşçi Partisi iktidara geldi. Yeni İngiliz Başbakanı Mac Donald ve Herriot Almanya'nın silahlanmasını önlemek için askeri denetim garantisi istediler. Almanya bu isteğe de olumlu cevap verince, Dawes Planı ve Ruhr bölgesinin boşaltılması gündeme geldi. Dawes Planıyla, Almanya'nın 1929'a kadar sürecek olan beş yıllık ödeme koşulları tespit edildi. Uzun görüşmelerden sonra, Ruhr bölgesinin boşaltılması da ilke olarak kabul edildi. Fakat müttefikler Ruhr bölgesinin boşaltılmasını, Almanya'nın silahlanmasının önüne geçmek için bir koz olarak kullanmaya devam ettiler. Çünkü şimdiye kadar Almanya'nın silahlanmasının önüne geçmek için yapılan denetimler hiçbir şekilde olumlu sonuç vermemişti. Fransa, Almanya'nın silahlanma yolunda attığı adımlardan rahatsızlık duyuyordu ve bu konuda, Kasım 1924'te yapılan seçimlerle İngiltere'de iktidara gelen Muhafazakâr Parti'nin Başbakanı Baldwin ve Dışişleri Bakanı Austin Chamberlain'de onu destekliyorlardı. 1923 yılı Aralık ayında Londra'da yapılan toplantıda Ruhr bölgesinin boşaltılmasına karar verilmiş olsa da, bu karar ancak Almanya'nın silahlanma konusunda doyurucu güvence vermesinden sonra, 1 Temmuz 1924- 17 Ağustos 1925 tarihleri arasında uygulandı ve bölge boşaltıldı. Böylece Almanya ile Fransa ilişkilerinde belli bir yumuşama başladı⁵ (Sarica, 1982, s.195-198).

⁵ Dawes Planı, tamirat borçlarının Almanya'nın ekonomik kalkınması oranında ödenmesini sağlamaya yönelik olarak ortaya çıkmış ve uzmanlar Almanya'ya sekiz yüz milyon mark milletlerarası kredi açılmasını önermişlerdir. Ayrıca Almanya mali yükümlülüklerinin yerine getirilmesine garanti olarak, gümrük vergilerini, içkilerden aldığı dolaylı vergileri ve milli bütçesinin en verimli unsurlarını Vergiler Komiseri'nin denetimi altına vermek zorunda bırakılmıştır. Bütün demiryollarının, Tamirat Komisyonu'nun denetimi altında iş göreceği bir şirkete devredilmesi kararlaştırılmıştır. Emisyon yetkisi

Zaten, Fransa'da Haziran 1924 seçimlerinden sonra Başbakan olan Herriot'un, Rusya'da malları kalan Fransızların hakları saklı kalmak şartıyla Sovyetler Birliği'ni tanınması, İngiltere ve Almanya ile yakınlaşması ve Milletler Cemiyeti'ne önem vermesi Fransa dış politikasında yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmekteydi. Bu dönemde Fransız seçmenlerin çoğunluğu da mali yükümlülüklerin artırılmasına ve Almanya'ya baskı uygulanmasına karşı bir politikayı tercih etmeye başlamıştı. Diğer taraftan Almanya'nın ülkesine gelen yabancı sermayenin de desteği ile Dawes Planı'nda öngörülen tamirat borçlarını düzenli bir şekilde ödemesi, iki devlet arasındaki gergin ilişkilerin gözle görülür bir şekilde yumuşamasına sebep oldu. Hatta İngiltere'nin Berlin Büyükelçisi Lord D'Abernon'un teşvikiyle, Almanya Dışişleri Bakanı Stresemann 9 Şubat 1925 tarihinde müttefikler ve ortaklarına bir memorandum yolladı ve Almanya, İngiltere, Fransa ve İtalya'nın birbirleriyle savaşmalarını önlemeyi önerdi. Almanya bunun yanı sıra Ren bölgesinin sınırlarını garanti edeceğini ve Fransa ile aralarındaki uyuşmazlıkları çözmek için tahkim sözleşmesini kabule hazır olduğunu bildirdi. Fransa ve İngiltere Başbakanları Herriot ve Chamberlain ise bu teklifle ilgilenmelerine rağmen, fazla bir ilgi göstermediler. Fransa'da Herriot Hükümeti'nden sonra 17 Nisan 1925 tarihinde Paul Painlevé Hükümeti'nin kurulup, Dışişleri Bakanlığı'na Avrupa birliği ve barış taraftarı olan Aristide Briand'ın getirilmesi ve Almanya'da da, Briand ile birçok konuda aynı düşünen Stresemann'ın Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunması, iki ülke ilişkilerinde gerginliğin daha da azalmasına neden oldu. İlişkileri yumuşatmak adına harekete geçen Briand, Stresemann'ın 9 Şubat'ta göndermiş olduğu memorandumunu değerlendirdi ve konu ile ilgili olarak 6 Haziran 1925 tarihinde Fransa'nın görüşlerini açıkladı. Almanya'nın özel koşullar ileri sürmemesi durumunda memorandum üzerinde tartışabileceklerini ifade etti (Sarica, 1982, s.212-214). Bu gelişmenin ardından İngiltere Dışişleri Bakanı Chamberlain, Fransa Dışişleri Bakanı Briand ve Almanya, memorandumda Belçika sınırlarını garanti etmekten bahsetmemesine rağmen Belçika Dışişleri Bakanı Vandervelde, Almanya'yı 8 Eylül tarihinde önce Lausanne kentinde toplamayı düşündükleri fakat daha sonra Locarno'da toplanmasına karar verdikleri konferansa çağırdılar. İtalya da konferansa katılmayı kabul etti (Roberts, 2010, s.626; Sarica, 1982, s.214-215).

müttefiklerin denetimi altında çalışacak bir bankaya devredilmiş, fakat tamirat borçlarının toplam tutarı ve son ödeme vadesi burada da belirlenmemiştir. Almanya ilk yıl içinde bir milyar mark ödemeyi üstlenmiş ve yıllık ödemelerin yıllar içinde artarak 1928-1929 yıllarında iki buçuk milyar olması kararlaştırılmıştır. (Sarica, 1982, s.195-198.)

Locarno Konferansı'nın Toplanması ve Konferansta Ele Alınan Konular

Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletler, elde ettikleri zaferin verdiği sarhoşlukla gerçekleşmesi mümkün olmayan bir takım düşünceler içerisine girmişlerdi. Onlara göre; mağlup olan devletlere karşı ne kadar sert tedbirler alınırsa, kendilerinin emniyet ve rahatı o oranda sağlanabilirdi. Bu çerçevede özellikle Versailles Antlaşması'yla da Avrupa'daki dengeler sistemi tahrip edilmiş, eski Avrupa'nın yerine yeni bir Avrupa oluşturulmak istenmişti. Ancak her hangi bir millete uygulanacak baskı ve ıstırapın Avrupa'nın diğer milletlerine sirayet edeceğini dikkate alamadıklarından, Avrupa'da büyük sıkıntı ve dengesizliklerin yaşanmasına sebebiyet vermişlerdi. Özellikle Almanya, Avusturya ve Fransa'nın oluşturduğu ve Avrupa'nın "belkemiği" durumunda olan merkezi Avrupa bundan fazlasıyla etkilenmiş ve gerek Birinci Dünya Savaşı'nın gerekse de bilhassa Versailles Antlaşması'nın etki ve baskılarıyla büyük sallantılar yaşamıştı. Bu sallantı doğal olarak merkezi Avrupa'nın etrafındaki nispeten daha küçük devletleri de etkisi altına almış ve böylelikle bütün Avrupa kendisini büyük sıkıntı içerisinde bulmuştu (Ağaoğlu Ahmed, "Locarno Konferansı", Hakimiyet-i Milliye, 13 Teşrin-i evvel 1925, No: 1551, s.1).

Bununla birlikte Avrupa'yı Birinci Dünya Savaşı'na sürükleyen süreç, Birinci Dünya Savaşı ve devamında yaşanan gelişmeler, Avrupa'da önemli ölçüde güvensizlik ortamı oluşturmuştu. Bu ise Birinci Dünya Savaşı gibi büyük bir felaketten sonra dahi, Avrupa ülkelerinin silahlanmayı artırmalarına sebebiyet veriyordu. Savaşın sonra esasen İngiltere, Fransa ve İtalya silahlanmanın sınırlandırılması konusunda prensipte uzlaşmışlardı. Ancak uygulamada buna riayet edilmiyordu. Fransa, Almanya'ya karşı kendisini güvenlik altında hissetmediğinden, devamlı olarak silahlanmasını artırıyor ve silah altında fazla asker bulunduruyordu. Buna karşılık Avrupa'nın diğer devletleri de silah artırımına gidiyordu. Fransa'nın bu tavrına en büyük itiraz ise kendisini Fransa ile bir ölçüde rakip durumunda gören İngiltere'den geliyordu (Vakit, 10 Teşrin-i evvel 1925, No: 2794, s.1). Fransa bu durum karşısında devletler arasında zincirleme bir taahhüt sözleşmesi yapma teklifinde bulundu. Buna göre; devletler Fransa'nın doğu sınırlarının saldırıdan korunması için kefil olacaklar, Fransa da diğer devletlerle birlikte silahlanmasını sınırlandıracaktı. Ancak bunun gerçekleştirilebilmesi için Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi şarttı. Çünkü bir devletin saldırıya uğraması durumunda, Milletler Cemiyeti'nin saldıran devlete müdahalede bulunabilmesi için Avrupa'nın başlıca devletlerini bünyesinde bir araya getirmiş olması gerekliydi. Ne var ki Almanya Milletler Cemiyeti'ne girmek için, Versailles Antlaşması'nda köklü değişiklikler anlamına gelecek bazı şartlar öne sürüyordu. Almanya; silahlanmadığını sınırlı yüz bin kişilik bir orduya sahip olduğunu, uçak ve balonlarını istediği gibi inşa edemediğini belirtip ancak mecburi askerlik

usulüne yeniden müsaade edilmesi ve üzerindeki askeri kontrol ve sınırlamaların kaldırılması durumunda Milletler Cemiyeti'ne girebileceğini ifade ediyordu. Aksi takdirde her hangi bir devlete saldırıda bulunan bir devlete karşı harekete geçemeyeceğini, bunun eşitsizlik olacağını ve mağlup Almanya'nın İngiltere ve Fransa'nın durumunda olmadığını belirtiyordu. Ancak Birinci Dünya Savaşı'nın müttefik devletleri bu talebe itiraz ederek Milletler Cemiyeti'ne girmek için şart öne sürülemediğini, Almanya'nın üye olduktan sonra taleplerini ortaya koyabileceğini bildirip Almanya'yı ikna etmeye çalıştılar. Gerek bu konuyu gerekse de diğer anlaşmazlık konularını çözüme ulaştırmak için, daha önce izah edilmeğe çalışıldığı gibi birçok konferans tertip ettilerse de bir sonuç alamadılar. Zira bu girişimlerin hepsi genel hatlarıyla Versailles Antlaşması'nın maddelerini tatbik yöneldi. Üzerinde çokça durulan ve büyük ümitler bağlanan Dawes Planı dahi istenilen sonucu verememişti(Vakit, 10 Teşrin-i evvel 1925, No: 2794, s.1-3).

Bütün bu gelişmelerin ardından Avrupa'daki istikrarsızlık ve güven ve problemlerini çözüme ulaştırmak amacıyla, Almanya'nın da iştirakiyle İsviçre'nin Locarno şehrinde yeni bir konferansın toplanmasına karar verildi ve yukarıda da belirtildiği gibi Almanya bu konferansa davet edildi. Nihayetinde Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya Hükümetlerinin temsilcileri, 5-16 Ekim 1925 tarihleri arasında Locarno'da toplanarak kendi milletlerini savaş felaketinden korumak ve zamanla aralarında çıkabilecek her türlü sorunu barışçı yollarla çözüme ulaştırabilmek için görüşme ve çalışmalara başladılar (Glasgow, 1926, s.168). Locarno Konferansı'yla mütarekeden sonra ilk defa, bir taraftan Almanya diğer taraftan galip müttefik devletler bir araya gelerek uzlaşmak, hatta bir nevi birlik oluşturmak istiyorlardı. Önceki girişimlerden farklı olarak amaç Versailles Antlaşması'nın her hangi maddesinin uygulamasını temin etmek değil, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesini sağlamak, Almanya ile müttefik devletlerin arasını bularak iyi ilişkiler tesis etmek ve bütün Batı Avrupa'yı ortak bir amaç etrafında toplamaya çalışmaktı. Öyle ki konferans bunu sağlayabilir, yani Almanya ile müttefikler arasında dostane bir ilişki temin edebilirse Avrupa birçok endişe ve sıkıntılardan kurtulabilecek ve devletler gönül rahatlığıyla olumlu faaliyetlerde bulunabileceklerdi. Ancak Almanya'nın konferansa katılmayı kabul etmesine rağmen, daha konferans başlamadan evvel Paris'teki elçisi vasıtasıyla sözlü bir takım taleplerde bulunması, diğer devletlerin ise buna sert ve olumsuz tepki göstermeleri, görüşmelerin çok da rahat geçmeyeceği konusunda önemli sinyaller veriyordu. Almanya bu taleplerinde; Versailles Antlaşmasında yer alan ve Birinci Dünya Savaşı'nın sorumluluğunu yalnız Almanya'nın üzerine yükleyen maddeyi reddettiğini ve Kolonya şehri ile işgal altında bulunan diğer Alman topraklarının boşaltılması konusunda ısrar

ettiğini bildiriyordu. Ayrıca bütün devletlerin silahların sınırlandırılması konusundaki uygulamaya tabi tutulmasını, aksi takdirde bu konuda Versailles Antlaşması'nda yer alan ve Almanya'ya yönelik olan maddenin kaldırılmasını istiyordu. Almanya'nın bu talepleri İngiltere, Fransa ve Belçika'da adeta bir fırtına etkisi yarattığı gibi bu devletler tarafından hemen reddedildi ve Almanya'nın bu gibi şartları öne süremeyeceği bildirildi. Zira onlara göre konferansın mahiyeti başka, Versailles Antlaşması başka idi. Versailles Antlaşması değişmez bir halde bütün maddeleriyle uygulanırken konferans takip etmek istediği amaç doğrultusunda ilerletilmeliydi (Ağaoğlu Ahmed, "Locarno Konferansı", Hakimiyet-i Milliye, 13 Teşrin-i evvel 1925, No: 1551, s.1).

Bahsedilen şartlar altında çalışmalarına başlayan konferansın ana konuları güvenlik antlaşmasının yapılması, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi ve hakem usulünün kabul edilip uygulanması üzerine odaklandırılmıştı (Ağaoğlu Ahmed, "Locarno Konferansı", Hakimiyet-i Milliye, 13 Teşrin-i evvel 1925, No: 1551, s.1). Bu çerçevede konferans, üç saat devam eden ilk günkü toplantısında Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi meselesini tetkik ile işe başladı. Toplantıda Almanya delegeleri Başbakan Luther ve Dışişleri Bakanı Stresemann, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi için bazı şartlar olduğunu öne sürüp bu şartların kabulünü sağlamak amacıyla çaba sarf ettiler. Alman delegeleri; silahlarından arındırılmış olan Almanya'nın bu haliyle antlaşmanın çiğnenmesiyle saldırıya uğrayan bir devletin yardımına koşmayı garanti edemeyeceğini, bundan dolayı Almanya'nın Milletler Cemiyetine hemen girmesini temin için, Almanya'nın silahsızlanma meselesiyle genel silahsızlanma meselesinin bir arada yürütülmesi gerektiğini öne sürdüler. Buna karşılık Fransız delegesi ve Dışişleri Bakanı Briand; yapılacak olan güvenlik antlaşmasında (güvenlik paktı) bütün devletlerin eşit muameleye tabi tutulacağını ve Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girdikten sonra taleplerini bu cemiyete sunabileceğini belirtti. Ayrıca, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi konusunun ve karşılıklı teminatların, Avrupa'da uzlaşma oluşturulması için gerekli olan sağlam esaslar olduğunu beyan etti. Briand ilaveten; genel silahsızlanma meselesine şimdiye kadar engel olan şeyin güvenlik meselesi olduğunu, yapılacak olan antlaşmanın devletleri silahsızlanmaya sevk edecek uzlaşma yolunun ilk adımı olacağını dile getirdi. Fransız delegesinin bu görüşlerine İngiliz delegesi ve Dışişleri Bakanı Chamberlain, İtalyan delegesi ve Dışişleri Bakanı Siyaloja ve Belçika delegesi ve Dışişleri Bakanı Vandervelde de tam destek verdiler (Hakimiyet-i Milliye, 11 Teşrin-i evvel 1925, No: 1549, s.3; Vakit, 10 Teşrin-i evvel 1925, No: 2794, s.3).

Konferansın daha sonraki günlerde yapılan toplantılarında, tarafların isteklerinde önemli ölçüde yakınlaşma sağlanabildi ve esasa bağlı konular

üzerindeki anlaşmazlıklar genel hatlarıyla ortadan kaldırılabilir. Bu mahiyette ilk olarak, 10 Ekim 1925'te güvenlik antlaşmasının metni ana hatlarıyla tespit edildi. Antlaşmanın giriş kısmı; "*Belçika tarafsızlığının kaldırılması ve Avrupa'da sık sık anlaşmazlıklara sahne olan bölgede toprak statükosunun devam ettirilmesi lüzumunu dikkate alan imzacı devletlerin, emniyet ve güvenliğini Milletler Cemiyeti sözleşmesi ve mevcut antlaşmalar dairesinde yapılacak teminat sözleşmeleriyle emniyet altına almak arzusunda bulunan Almanya, Belçika, Fransa, İtalya ve Büyük Britanya bu taahhütnameyi imzalamaya karar vermişlerdir.*" şeklinde belirlendi. Yapılan görüşmelere rağmen bu tarihte bir sonuca erdirilemeyen Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi ve Almanya'nın doğu sınırları hakkında yapılacak tahkim sözleşmeleriyle ilgili teminat meselelerinin görüşülmesi, konferansın daha sonraki günlerinde yapılacak toplantılara bırakıldı (Hakimiyet-i Milliye, 12 Teşrin-i evvel 1925, No: 1550, s.3; Vakit, 12 Teşrin-i evvel 1925, No: 2796, s.1).

Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi meselesi, konferansın 12 Ekim 1925 tarihli sabah toplantısında bir sonuca ulaştırılabilir. Ancak Almanya'nın, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 16. maddesi hakkında çekinceleri vardı ve bu çekincelere cevap vermek üzere müttefikler tarafından bir beyanname yayınlanması kararlaştırıldı. Bu beyanname; antlaşmanın tefsirine yalnızca Milletler Cemiyeti Meclisi'nin yetkili olacağını ve bir savaş çıkması durumunda Milletler Cemiyeti'ne karşı olan taahhüdünü yerine getirmek için davet edilen devletlerden her birinin, sahip oldukları güç nispetinde iştiraklerinin kabul edileceğinin vurgulanacağı belirtildi. Toplantıda ayrıca Alman heyeti, 16. madde hakkındaki katı kararını bildirmeden önce hükümetinin fikrini sormak için yirmi dört saatlik bir süre verilmesini ve bir Alman delegesinin hükümetini şifahen aydınlatması için Berlin'e gönderilmesini istedi. Almanya'nın doğu sınırları hakkında yapılacak tahkim sözleşmeleriyle ilgili teminat meselelerinin görüşülmesine ise konferansın 13 Ekim 1925 tarihli toplantısında yeniden başlandı. Almanya ile Polonya ve Almanya ile Çekoslovakya arasında yapılacak olan tahkim sözleşmelerinin ihlal edilmesi ve sözleşmeye uymayan devletin silaha sarılması ihtimalinin ortaya çıkması durumunda, Fransa'ya askeri müdahale hakkını veren hususun görüşülmesi gerçekleştirildi. Zira konferans Almanya ile Polonya ve Çekoslovakya arasında yapılacak olan tahkim sözleşmelerini düzenlemeden önce, sözleşmelere bağlı teminat meselesini halletmek mecburiyetindeydi. Bu konu ile ilgili olarak Fransız delegelerinin üzerinde hassasiyetle durduğu nokta, Polonya ve Çekoslovakya'ya bir saldırı olması durumunda, Fransa'nın bu müttefiklerine yardımda bulunabilmesi için serbest hareket etme yetkisine sahip olabilmesiydi (Hakimiyet-i Milliye, 14 Teşrin-i evvel 1925, No: 1552, s.2). Konu hakkında aynı tarihte Fransız delegesi Briand,

birbiri ardına İngiliz delegesi Chamberlain, Polonya delegesi Skrzynski ve Alman delegeleri Stresemann ve Luther ile görüşmelerde bulundu. Konferanstaki hukuk uzmanları da Almanya'nın doğu sınırları ile ilgili yapılacak tahkim sözleşmelerinin temini için Fransa'ya müdahale hakkı tanıyacak antlaşmanın şeklini hazırlamaya çalıştılar(Hakimiyet-i Milliye, 15 Teşrin-i evvel 1925, No: 1553, s.1).

15 Ekim 1925 tarihine gelindiğinde büyük önem taşıyan sekizinci umumi heyet toplantısını gerçekleştiren konferans, neticeye doğru çok büyük bir adım attı ve güvenlik antlaşmasının metnini uygun görüp kabul etti. Bu suretle halledilmesi gereken en önemli konuyu başarılı bir şekilde ve resmi olarak sonuçlandırdı. Ardından tahkim sözleşmeleri meselesinin görüşülmesine geçildi. Bu toplantıya, almış oldukları davet üzerine konferansın başından beri ilk defa olarak Polonya ve Çekoslovakya delegeleri de katılmışlardı. Polonya ve Çekoslovakya delegeleri ilk olarak, metinleri alakadar devletler tarafından kabul edilmiş olan Almanya-Belçika ve Almanya-Fransa tahkim sözleşmelerinin hazırlanması için hukuk uzmanları tarafından yürütülen çalışmaları dinlediler. Sonrasında Polonya delegesi ve Dışişleri Bakanı Skrzynski ve Çekoslovakya delegesi ve Dışişleri Bakanı Benes, Alman delegeleriyle yürütülen Almanya-Polonya ve Almanya-Çekoslovakya tahkim sözleşmelerinin görüşmeleri ve gelinilen nokta hakkında bilgi verdiler(Hakimiyet-i Milliye, 18 Teşrin-i evvel 1925, No: 1555, s.2; Vakit, 17 Teşrin-i evvel 1925, No: 2801, s.4).

Konferansın Sonuçlanması

İsviçre'nin Locarno şehrinde toplanan konferans Fransa, Belçika ve Almanya'nın oluşabilecek anlaşmazlıklarda savaşa girişmemeyi ve Ren sınırının korunmasını temin etmeği, İngiltere ve İtalya'nın kefaleti altında karşılıklı olarak taahhüt etmeleriyle, 16 Ekim 1925 tarihinde, İngiliz delegesi Chamberlain tarafından yapılan bir konuşmanın ardından sona erdi. Konferans sonucunda Almanya, Belçika, Fransa, İngiltere ve İtalya arasında bir güvenlik antlaşması (güvenlik paktı) kabul edilirken Almanya ile Fransa, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında teker teker tahkim sözleşmeleri yapıldı ve bunlar akşam yedi buçukta konferans tarafından doğrudur ibaresi çekilerek tasdik edildi. Yapılan bu tasdiklerden sonra konferans, çalışmalarına ilişkin nihai protokolü kabul etti ve yapılan antlaşma ve sözleşmelerin 20 Ekim 1925'te yayımlanmasına ve 1 Aralık 1925 tarihinde Londra'da imzalanmasına karar verdi(Hakimiyet-i Milliye, 18 Teşrin-i evvel 1925, No: 1555, s.2; Vakit, 18 Teşrin-i evvel 1925, No: 2802, s.4). Konferansın nihai protokolünde; Almanya adına Luther ve Stresemann, Belçika adına Vandervelde, Fransa adına Briand, İngiltere adına Chamberlain, İtalya adına Mussolini, Polonya adına Skrzynski ve Çekoslovakya adına Benes'in, konferans süresince düzenlenip her bir ülkeyi ayrı ayrı etkileyecek, birbirine bağımlı olan antlaşma ve sözleşme

taslaklarını 16 Ekim 1925 tarihinde onayladıkları belirtildi. Bu antlaşma ve sözleşmelerin; Almanya, Belçika, Fransa, İngiltere, İtalya arasındaki güvenlik antlaşması (güvenlik paktı) ile Almanya-Belçika, Almanya-Fransa, Almanya-Polonya ve Almanya-Çekoslovakya tahkim sözleşmelerinden oluştuğuna açıklık getirildi. Bunun yanı sıra değiştirilemez olarak paraf edilen bu belgelerin imza formalitelerini gerçekleştirmek için, temsilcilerin 1 Aralık 1925'te Londra'da toplanmaya karar verdikleri ifade edildi. Ayrıca temsilcilerin, Milletler Cemiyeti'nin yürüttüğü silahsızlanmayla ilgili işlerde samimi işbirliği sağlayacaklarını ve genel bir antlaşmada bunun gerçekleşmesi için çalışacaklarını taahhüt ettikleri vurgulandı (Glasgow, 1926, s.168-169).

Bunlara ek olarak konferansın son gününde, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girmesi ile ilgili yapılan görüşmelerde kararlaştırıldığı üzere, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 16. maddesiyle ilgili olarak Alman delegelerinin açıklama isteğine cevap olarak hazırlanmış, ortak bir beyanname kabul edildi. Beyanname; *“Almanya delegasyonu, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 16. maddesine istinaden belirli açıklamalar yapılmasını talep etmiştir. Biz Milletler Cemiyeti adına konuşabilecek konumda olamamakla birlikte, Milletler Cemiyeti Genel Kurulu'nda ve Milletler Cemiyeti Komisyonlarında yapılan tartışmalar ışığında ve kendi aramızda yaptığımız fikir alış veriş sonrasında anladığımız kadarıyla 16. maddeye ilişkin yaptığımız yorumlar hakkında sizleri bilgilendirmeğe tereddüt etmiyoruz. Bu yorumlama uyarınca söz konusu maddenin cemiyet üyelerine getirdiği yükümlülük; cemiyetteki her üye devletin Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'ni desteklemek ve askeri durumu ile bağdaşan ve coğrafi konumunu dikkate alan oranda her türlü saldırı eylemine karşı direnç göstermek için sadakatle ve etkili bir biçimde işbirliği yapması gerekir, şeklindedir.”* denildi (Glasgow, 1926, s.168,181). Görüldüğü üzere bu beyanname ile Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 16. maddesinin yorumu cemiyete bırakıldığı gibi, bir saldırı tehdidi veya bir saldırı durumunda Milletler Cemiyeti'ne üye olan devletlerden talep edilecek yardımın, devletlerin askeri ve coğrafi imkânları çerçevesinde belirleneceğine açıklık getirildi(Hakimiyet-i Milliye, 19 Teşrin-i evvel 1925, No: 1556, s.2; Vakit, 19 Teşrin-i evvel 1925, No: 2803, s.3; Vakit, 21 Teşrin-i evvel 1925, No: 2805, s.2).

Yine aynı tarihte, Almanya'nın doğu sınırları hakkında yapılan tahkim sözleşmelerine bağlı teminat meselesiyle ilgili olarak, Fransa ile Polonya ve Fransa ile Çekoslovakya arasında karşılıklı teminat antlaşmaları yapıldı. Bu antlaşmalarla üç devlet, Polonya veya Çekoslovakya'nın saldırıya uğraması durumunda Fransa'nın onların yanında yer alması, aynı şekilde Fransa'nın saldırıya uğraması durumunda onların Fransa'nın yanında yer alması konusunda, karşılıklı olarak birbirlerine teminat verdiler(Vakit,

19 Teşrin-i evvel 1925, No: 2803, s.3). Toplam dört maddeden oluşan Fransa-Polonya antlaşmasının giriş kısmı; “Genel barışın idamesi amacıyla bu gün verilen taahhütleri samimi bir şekilde yerine getirerek Avrupa’nın savaştan kurtulmasını aynı şekilde arzulayan Fransa Cumhurbaşkanı ve Polonya Cumhurbaşkanı, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi ve aralarında mevcut bulunan diğer antlaşmalar çerçevesinde yapılan bir antlaşma ile karşılıklı olarak birbirlerinin menfaatlerini güvence altına almaya karar vermişlerdir. Bu hususta tam yetki verdikleri, şekil ve mevzu açısından uygun buldukları kişileri tam yetkili temsilcileri olarak aday göstermişlerdir. Bu temsilciler aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.” şeklinde kaleme alındı.

Antlaşmanın birinci maddesinde; Almanya’nın genel barışın idamesi amacıyla bu gün verdiği taahhütleri yerine getirmemesi ve sebepsiz yere silaha başvurması durumunda, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi’nin 16. maddesi gereğince hareket eden Fransa ve karşılıklı olarak Polonya’nın, derhal birbirlerine yardım ve destek sağlamayı taahhüt ettikleri belirtildi. Yine aynı maddede; Milletler Cemiyeti Konseyi’nin tartışmalı tarafların temsilcileri dışında bütün üyelerce kabul edilebilecek bir rapor düzenleyememesi ve Polonya veya Fransa’nın provokasyon olmaksızın saldırıya uğraması halinde, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi’nin 15 maddesinin 7. fıkrası uyarınca hareket eden Fransa ve karşılıklı olarak Polonya’nın, derhal birbirlerine yardım ve destek sağlayacakları ifade edildi.

İkinci maddesinde; antlaşmada bulunan hiç bir şartın, tarafların Milletler Cemiyeti üyesi olarak sahip oldukları hak ve yükümlülükleri etkileyemeyeceği ve Milletler Cemiyeti’nin dünya barışını korumak için etkili olan her türlü gerekli adımı atma görevini kısıtlayacağı şeklinde yorumlanamayacağı,

Üçüncü maddesinde; antlaşmanın, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi uyarınca Milletler Cemiyeti’nin kayıtlarına geçirileceği,

Dördüncü maddesinde ise; antlaşmanın onaylanacağı ve Almanya, Belçika, Fransa, İngiltere ve İtalya arasında yapılan güvenlik antlaşması (güvenlik paktı) ile Almanya-Polonya tahkim sözleşmesiyle aynı anda Cenevre’deki Milletler Cemiyeti arşivine teslim edileceği belirtildi. Ayrıca söz konusu antlaşma ve sözleşmelerle aynı koşullar altında yürürlüğe gireceği ve Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliği’nden, antlaşmayı yapan taraflardan her birine mevcut antlaşmanın onaylı birer suretinin gönderilmesinin isteneceği, ifade edildi (Glasgow, 1926, s.181-182).

Fransa-Çekoslovakya teminat antlaşması ise; gerekli değişikliklerin yapılması koşuluyla Fransa ve Polonya arasındaki antlaşma ile aynı içerikte kaleme alındı (Glasgow, 1926, s.182).

Ayrıca konferansta yapılan son toplantının bitimine doğru, Almanya delegesi Stresemann ile Fransa delegesi Briand arasında uzun süreli bir görüşme gerçekleştirildi. Görüşmenin sonunda Briand;

- Kolonya'nın boşaltılacağını,
- Kolonya bölgesinden geriye alınacak askeri kuvvetlerin, işgal altındaki diğer bir bölgeye gönderilmeyeceğini,
- İşgal kuvvetleri sayısının, işgal bölgelerinde Birinci Dünya Savaşı'ndan önce bulundurulmuş Alman kuvvetlerinin sayısına eşit olacağını,
- İşgal altında bulunan bölgelerde, Alman gemilerinin Müttefik Devletler gemilerinin sahip olduğu haklara sahip olacağını,
- Almanya Hükümetine mensup komiserlerin memuriyetlerine iade olunacağını,
- Ren ve Sar bölgelerinin idare şeklinin yeniden tetkik edileceğini,
- Alman hava kuvvetleriyle ilgili sınırlamaların bir kısmının kaldırılacağını, beyan etti(Vakit, 18 Teşrin-i evvel 1925, No: 2802, s.4).

Güvenlik Antlaşması (Güvenlik Paketi)

Locarno'da meydana getirilen siyasi yapının temel taşı olarak kabul edilen güvenlik antlaşması, on maddeden ibaret olarak hazırlandı. Antlaşma metnini Almanya adına Luther ve Stresemann, Belçika adına Vandervelde, Fransa adına Briand, İngiltere adına Chamberlain ve İtalya adına Mussolini 16 Ekim 1925 tarihinde kabul etti (Glasgow, 1926, s.171-172). İmzacı devletler bu antlaşma ile toprak statükosunu, Almanya-Belçika, Almanya-Fransa sınırlarının saldırıdan korunmasını ve askerden arındırılmış bölgenin devam ettirilmesini taahhüt ve bu konulardaki kefilliklerini beyan ettiler. Devletler ayrıca birbirlerinin topraklarını istila etmemesi ve hiçbir durum ve zamanda savaşa girişmemesi, ancak meşru müdafaa veya belirtilen taahhüdün alenen ihlal edilmesi durumunda ve Milletler Cemiyeti'nin bir kararı veya Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 15 ve 16. maddeleri gereğince saldırıda bulunan bir devlet aleyhinde hareket yapılması uygun görüldüğü takdirde, bu hükümlerin uygulanmayacağını kabul ettiler. Bununla birlikte hukuki mahiyetteki bütün anlaşmazlıkların hakemlerin incelemesine sunulmasını, diğer her türlü anlaşmazlığın ise, antlaşma hükümleri ihlal edildiği veya taraflardan biri gerek hakeme müracaat usulüne riayeti ve gerek verilen bir kararın uygulanmasını reddettiği takdirde, Milletler Cemiyeti Meclisi'ne müracaat hakkı saklı kalmak üzere uzlaştırma komisyonuna havale edilmesini karara bağladılar. Ayrıca, antlaşmanın Versailles Antlaşması'nın maddelerini ve devletlerin Milletler Cemiyeti'ne girmeleriyle edinmiş oldukları hak ve vermiş oldukları taahhütleri ihlal etmeyeceğini, yapılan dört adet tahkim sözleşmesi ile birlikte Milletler Cemiyeti'ne sunulacağını, İngiltere'nin müstemlekelerini taahhüt altına

sokmayacağını ve ancak Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne kabulünden sonra yürürlüğe gireceğini beyan ettiler(Hakimiyet-i Milliye, 19 Teşrin-i evvel 1925, No: 1556, s.2; Vakit, 19 Teşrin-i evvel 1925, No: 2803, s.3).

Giriş kısmı; “*Üzerlerine 1914-1918 felaketi çöken halklara hayat verecek güvenlik ve koruma meselelerini karşılamayı arzu eden, Belçika'nın tarafsızlaştırılması için yapılan anlaşmaların feshine önem veren, çoğu kez Avrupa'daki çatışmalara sahne olan alanda barışı sağlama gerekliliğinin bilincinde olan ve imzaya yetkili devletlere Milletler Cemiyeti Sözleşmesi çerçevesinde ek güvencelerin verilmesi arzusuyla yaşayan Almanya Devleti'nin Başkanı, Belçika Kralı, Fransa Cumhurbaşkanı, Büyük Britanya, İrlanda Birleşik Krallığı ve Britanya deniz aşırı topraklarının Kralı ve İtalya Kralı bu amaçlar çerçevesinde bir antlaşma yapmaya karar vermişler ve tam yetki verip şekil ve mevzu bakımından uygun buldukları kişileri tam yetkili temsilcileri olarak atamışlardır. Bu temsilciler aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.*” şeklinde kaleme alınan antlaşmanın:

Birinci maddesinde; antlaşmayı yapan devletlerin, aşağıdaki maddelerde taahhüt edilen şekilde Almanya-Belçika ve Almanya-Fransa arasındaki sınırlardan kaynaklanan mülki statükonun devam ettirilmesini, söz konusu sınırların 28 Haziran 1919 tarihinde Versailles'da imzalanan Barış Antlaşması'nda kararlaştırıldığı şekliyle korunmasını ve bu antlaşmanın askerden arındırılmış bölgelerle ilgili olan 42 ve 43. maddelerinin şartlarının yerine getirilmesini toplu ve münferit olarak taahhüt ettikleri belirtildi.

İkinci maddesinde; Almanya ile Belçika ve Almanya ile Fransa'nın, hiçbir zaman birbirlerine karşı saldırı ve işgalde bulunmamayı veya savaşa başvurmamayı karşılıklı olarak taahhüt ettikleri ifade edildi. Ancak meşru müdafaa hakkının kullanılması, yani bir önceki maddede yer alan taahhüdün ihlal edilmesine veya Versailles Antlaşması'nın 42 ve 43. maddelerinin aleni ihlal edilmesine karşı koyma gerektiğinde; Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 16. maddesi uyarınca eylemde bulunma gerektiğinde ve Milletler Cemiyeti Meclisi veya İdare Heyeti tarafından verilen bir kararın ya da Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 15. maddesi 7. fıkrasının tatbiki gerektiğinde (ilk saldırıda bulunan devlete karşı yapılması koşuluyla), bu hükmün uygulanmayacağına açıklık getirildi.

Üçüncü maddesinde; Almanya ile Belçika ve Almanya ile Fransa'nın, bu antlaşmanın ikinci maddesindeki karşılıklı taahhütlerini dikkate alarak aralarında çıkabilecek ve alışılmış diplomasi yöntemleriyle çözümü mümkün olmayan her türlü sorunu, aşağıda belirlenen şekilde ve barışçıl yollarla çözüme kavuşturmayı taahhüt ettikleri belirtildi. Buna göre; tarafların, kendi haklarıyla ilgili olarak anlaşmazlığa düştükleri bütün meselelerin kararlarına uymayı taahhüt edecekleri hakemlere gönderilmesini; diğer tüm sorunların uzlaştırma komisyonuna

gönderilmesini; tarafların komisyonun önerilerini kabul etmemesi durumunda, sorunun Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 15. maddesine göre hüküm verecek olan Milletler Cemiyeti Meclisi'nin huzuruna havale edilmesini kabul ettikleri, ifade edildi.

Dördüncü maddesinde; antlaşmayı yapan devletlerden birinin bu antlaşmanın 2. maddesinin veya Versailles Antlaşması'nın 42. ve 43. maddelerinin ihlal edildiğine kanaat getirmesi durumunda, meseleyi hemen Milletler Cemiyeti Meclisi'ne taşıyacağı; Milletler Cemiyeti Meclisi'nin ise böyle bir ihlalin gerçekleştirildiğini tespit eder etmez, konu hakkında gecikmeksizin imza sahibi devletlere bilgi vereceği belirtildi. Ayrıca, kendisine karşı böyle bir ihlal gerçekleştirilen tarafın, bu ihlalin sebepsiz bir saldırı eylemi oluşturduğuna ve sınırın geçilmesi, savaş durumunun baş göstermesi veya arındırılmış bölgede silahlı kuvvetlerin toplanması nedeni ile acil eylemin gerekli olduğuna kanaat getirebilmesi durumunda, antlaşmayı yapan diğer devletlerden her birinin, derhal söz konusu tarafın yardımına koşmayı taahhüt ettikleri ifade edildi. Bununla birlikte, bu maddenin ilk fıkrası gereğince sorunu değerlendirecek olan Milletler Cemiyeti Meclisi'nin kararlarını tebliğ edeceği ve savaş durumunda bulunan devletler hariç olmak üzere antlaşmayı yapan devletlerin, tüm üyelerin hem fikir olması koşuluyla Milletler Cemiyeti Meclisi'nin önerilerine uygun hareket etmeği taahhüt ettikleri vurgulandı.

Beşinci maddesinde; 3. maddede zikredilen devletlerden birinin, anlaşmazlığın sulh yoluyla halline itaat etmeği veya hakem ya da adli karara uymayı reddetmesi durumunda ve bu antlaşmanın 2. maddesi veya Versailles Antlaşması'nın 42. ve 43. maddelerini ihlal etmesi durumunda, antlaşmanın 4. maddesinin hükümlerinin uygulanacağı yazıldı. Ayrıca yine 3. maddede bahsedilen devletlerden birinin, bu antlaşmanın 2. maddesi veya Versailles Antlaşması'nın 42. ve 43. maddelerini ihlal etmeksizin, bir anlaşmazlığı sulhen çözüme sunmayı veya hakem ya da adli karara uymayı reddetmesi durumunda, diğer tarafın sorunu Milletler Cemiyeti Meclisi'nin huzuruna taşıyacağı; Meclisin atılması gereken adım ve alınması gereken tedbirleri önereceği ve antlaşmayı yapan devletlerin bu önerilere riayet edeceği belirtildi.

Altıncı maddesinde; bu antlaşma hükümlerinin, antlaşmayı yapan devletlerin Versailles Antlaşması'yla veya 30 Ağustos 1924 tarihinde Londra'da imzalanan anlaşma da dâhil olduğu halde diğer bilumum tamamlayan anlaşmalarla sahip oldukları hak ve yükümlülükleri etkilemeyeceği,

Yedinci maddesinde; barışın idamesini sağlamak için tasarlanan ve Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'ne uygun olan bu antlaşmanın, Milletler Cemiyeti'nin dünya barışını etkili bir biçimde korumaya yönelik tedbirler

alma konusundaki görevini tehdit eder şekilde yorumlanamayacağı, ifade edildi.

Sekizinci maddesinde; bu antlaşmanın Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'ne uygun olarak Milletler Cemiyeti'nde kayda geçirileceği bildirildi. Ayrıca antlaşmanın, antlaşmayı yapan devletlerden herhangi biri tarafından, diğer imza sahibi devletlere üç ay evvelinden bildirilen bir talep olması ve bu münasebetle en az üçte iki çoğunlukla karar verecek olan Milletler Cemiyeti Meclisi'nin, Milletler Cemiyeti'nin antlaşmayı yapan devletlere yeterli teminat verdiği kararını alması zamanına kadar yürürlükte kalacağı izah edildi. Böyle bir karar alındığında, antlaşmanın bir sene sonra yürürlükten kalkacağı belirtildi.

Dokuzuncu maddesinde; bu antlaşmanın, kendileri kabul ettiklerini belirtmedikçe İngiliz Dominyonlarına veya Hindistan'a hiçbir yükümlülük getirmeyeceği,

Onuncu maddesinde ise; antlaşmanın onaylanacağı ve onayların en kısa zamanda Cenevre'deki Milletler Cemiyeti arşivine bırakılacağı dile getirildi. Ayrıca tüm onayların teslim edilmesi ve Almanya'nın Milletler Cemiyeti üyesi olmasının hemen ardından antlaşmanın yürürlüğe gireceği ve tek nüsha olarak düzenlenen antlaşma metninin Milletler Cemiyeti arşivinde tutulacağı; Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri'nden antlaşmayı yapan devletlerden her birine onaylı suretlerinin gönderilmesinin isteneceği ifade edildi (Glasgow, 1926, s.169-172; Hakimiyet-i Milliye, 28 Teşrin-i evvel 1925, No: 1564, s.2; Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3).

Almanya-Belçika, Almanya-Fransa, Almanya-Çekoslovakya ve Almanya-Polonya Tahkim Sözleşmeleri

Almanya-Belçika Tahkim Sözleşmesi, Almanya, Belçika, Fransa, İngiltere ve İtalya arasında yapılan Güvenlik Antlaşması'nın 3. maddesinin öngördüğü şekilde, Almanya ile Belçika arasındaki tüm sorunların sulhen çözüleceği yöntemleri tespit etmek amacıyla kaleme alındı ve ilgili devletlerin tam yetkili temsilcileri Briand ve Vandervelde tarafından 16 Ekim 1925 tarihinde Locarno'da kabul edildi. Sözleşme, 1-16. maddelerin yer aldığı birinci kısım, 17 ile 18. maddelerin yer aldığı ikinci kısım ve 19-21. maddelerin yer aldığı genel hükümler kısmından ibaret olarak hazırlandı (Glasgow, 1926, s.172-176).

Sözleşmenin birinci kısmında; Almanya ile Belçika'nın, aralarında kendi haklarıyla ilgili olarak ihtilafa düştükleri ve alışılmış diplomasi yöntemleriyle çözümü mümkün olmayan her türlü anlaşmazlığı, Tahkim Komisyonu veya Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nın kararına bırakacakları ve bu hükmün sözleşmeden önceki anlaşmazlıklar veya geçmişteki olaylardan çıkacak anlaşmazlıklar için uygulanmayacağı belirtildi. Şayet taraflar mutabık kalabilirler ise, hakem usulüne veya Uluslararası Daimi Adalet Divanı'na başvurmadan önce, anlaşmazlığın

dostane çözüm amacıyla ve sözleşme uyarınca oluşturulan Daimi Uzlaşma Komisyonu'na gönderilebileceği ifade edildi. Ancak taraflardan birinin iç hukuku gereğince ulusal mahkemelerinin yetki alanına giren bir anlaşmazlık konusu için, yetkili ulusal mahkeme makul süre içinde nihai kararını bildirene kadar izah edilen bu prosedürün uygulanmayacağına açıklık getirildi (Glasgow, 1926, s.172-175). Devam ile, işaret edilen Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içerisinde oluşturulacağı ve beş üyeden ibaret olacağı belirtildi. Komisyon üyelerinin ne şekilde atanacağı ise; *“Almanya Hükümeti ve Belçika Hükümeti, kendi vatandaşları arasından seçecekleri birer komisyon üyesi aday gösterecekler ve tarafların mutabık kalmasıyla üçüncü devletlerin vatandaşlarından seçilecek ayrı üç komisyon üyesi tayin edeceklerdir. Bu üç komisyon üyesi başka uluslardan olmak zorundadır. Almanya ve Belçika Hükümetleri, komisyon başkanını kendi aralarında tayin edeceklerdir. Komisyon üyeleri üç yıl süreliğine atanacak ve görev süreleri yenilenebilecektir. Görevleri, yerlerine yenileri atanana kadar ve görev sürelerinin sona erdiği anda ellerinde bulunan işi sonlandırana kadar, her durumda devam edecektir. Ölüm, istifa veya başka bir nedenle meydana gelebilecek pozisyon boşlukları, adaylıklarla ilgili olarak tespit edilen şekilde ve mümkün olan en kısa zamanda doldurulacaktır. Komisyon üyelerinin adaylığının ortak mutabakatla gerçekleşmemesi veya boşalan bir pozisyonun, boşaldığı andan itibaren üç ay içinde doldurulması gerektiği durumda, başka türlü anlaşma sağlanamazsa İsviçre Konfederasyonu Başkanı'ndan gerekli görevlendirmeleri yapması istenecektir.”* sözleriyle izah edildi (Glasgow, 1926, s.172-175).

Sözleşmenin birinci kısmında, Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun görevi ve çalışma şekilleri de ele alındı. Komisyonun görevinin; anlaşmazlık konusu olan sorunları açıklığa kavuşturmak, bu doğrultuda sorgulama veya diğer yollarla gerekli tüm bilgileri toplamak ve tarafların anlaşma sağlaması için çaba sarf etmek olduğuna açıklık getirildi. Çalışma şekliyle ilgili olarak ise; Komisyonun, anlaşma sağlayamayan tarafların Komisyon Başkanı'na bulunacağı talep vasıtasıyla bilgilendirileceği ve anlaşmazlık konusu özet olarak anlatıldıktan sonra talep dilekçesiyle, dostane bir çözüme varılmayı sağlamak amacıyla gereken her türlü adımı atması için, Komisyona davette bulunulacağı ifade edildi. Eğer talep taraflardan yalnızca birinden gelirse durumun gecikmeksizin diğer tarafa tebliğ edileceği belirtildi. Davet edilen Komisyonun, anlaşmazlık konusu olan olayı araştırdıktan sonra tarafları uygun görülen uzlaşma şartları konusunda bilgilendirebileceği, tarafların kararlarını verecekleri süreyi belirleyebileceği ve aksi bildirilmediği müddetçe en fazla altı ay içinde bitireceği çalışmalarının sonunda da, duruma göre ya tarafların uzlaşmaya vardıklarını ya da uzlaşmanın mümkün olmadığını belirten bir rapor hazırlayabileceği dile getirildi. Bunlara ilaveten

Komisyonun, aksine özel bir hüküm getirilmedikçe her iki tarafında dinlenmesini sağlayacak kendi prosedürünü uygulayacağı, soruşturmalarla ilgili olarak 18 Ekim 1907 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin 3. bölümünde (Uluslararası Soruşturma Komisyonları) geçen hükümler uyarınca hareket edeceği, taraflar farklı bir mutabakatta olmadıkça başkanı tarafından seçilen bir yerde toplanacağı, tarafların rızasıyla farklı bir karar alınmadıkça çalışmalarının kamuya açık tutulmayacağı ve kararlarını çoğunluk esasına göre alacağı ifade edildi (Glasgow, 1926, s.172-175).

Sözleşmenin birinci kısmında ayrıca, Almanya ve Belçika'nın Komisyonda ne şekilde temsil edilecekleri ve Komisyona karşı olan yükümlülüklerine değinildi. Temsil konusuyla ilgili olarak; tarafların Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun huzurunda taraflar ve Komisyon arasında arabuluculuk yapacak olan vekilleri tarafından temsil edileceği, bu vekillerin kendilerinin atadıkları danışman ve uzmanlardan yardım alabileceği ve tanık olarak faydalı olacağını düşündükleri tüm kişilerin dinlenmesini talep edebilecekleri belirtildi. Buna mukabil Komisyonun da her iki taraf vekillerinin, danışmanlarının, uzmanlarının ve taraf hükümetlerin rızasıyla mahkemeye çağrılmaları faydalı bulunan tüm kişilerin sözlü açıklamalarını talep etme yetkisine sahip olacağı dile getirildi. Tarafların yükümlülüğü konusunda ilgili olarak da; Almanya ve Belçika Hükümetlerinin Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun çalışmalarını kolaylaştırmayı, mümkün olan en yüksek seviyede ilgili belge ve bilgileri sağlamayı, tanıkların veya uzmanların mahkemeye çağrılması ve dinlenmesiyle ilgili kanunları uyarınca yerine getirmeyi ve söz konusu bölgeleri ziyaret etmeği taahhüt ettikleri ifade edildi. Bunun yanı sıra, Komisyonun çalışmaları sırasında her komisyon üyesinin alacağı maaşların, Almanya ve Belçika Hükümetlerince yapılan anlaşmayla belirleneceği ve bu iki devlet tarafından eşit oranda ödeneceği belirtildi (Glasgow, 1926, s.172-175). Sözleşmenin birinci kısmının sonunda da; Daimi Uzlaşma Komisyonu'nda dostane bir anlaşmaya varılamaması durumunda, anlaşmazlığın özel bir anlaşma yoluyla, ya Uluslararası Daimi Adalet Divanı'na ya da 18 Ekim 1907 tarihli Lahey Sözleşmesi'nde belirlenen prosedür ve şartlara göre Tahkim Komisyonu'na gönderileceği ifade edildi. Şayet taraflar belirtilen özel anlaşmanın koşullarında mutabık kalamazlarsa, bir ay önceden bildirilmesi koşuluyla, anlaşmazlığın tarafların biri veya diğerinin yapacağı başvuru ile Uluslararası Daimi Adalet Divanı'na taşınabileceği belirtildi (Glasgow, 1926, s.172-175).

Sözleşmenin ikinci kısmında; Almanya ve Belçika Hükümetlerinin, alışılmış diplomasi yöntemleriyle dostane bir çözüme ulaşmadan ayrı düştükleri ve çözümü sözleşmenin birinci kısmının ilk bölümünde öngörüldüğü şekilde Tahkim Komisyonu veya Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nın vereceği adli karar yoluyla da sağlanamayan tüm sorunların, görevi taraflarca kabulü mümkün bir çözüm önermek ve her koşulda bir

rapor sunmak olan Daimi Uzlaşma Komisyonu'na gönderileceği ve sözleşmenin ilk kısmının son bölümüne kadar olan prosedürün uygulanabileceği ifade edildi. Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun çalışmalarını bitirmesinden itibaren bir ay içerisinde de anlaşmaya varamazlarsa, taraflardan birinin talebiyle sorunun, Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 15. maddesi uyarınca değerlendirmede bulunacak olan Milletler Cemiyeti Meclisi'nin huzuruna götürüleceği vurgulandı (Glasgow, 1926, s.175).

Sözleşmenin genel hükümler kısmında ise; tarafların ayrı düştükleri sorun Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun yaptığı ya da yapmak üzere olduğu eylemden kaynaklanıyorsa veya Daimi Uzlaşma Komisyonu'nun yapmak üzere olduğu eylemlerle ilgili tebliğde bulunulmamışsa, Tahkim Komisyonu ya da Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nın en kısa sürede uygulanacak geçici önlemleri belirleyeceği; sorun huzuruna getirildiği takdirde de geçici önlemleri aynı şekilde Milletler Cemiyeti Meclisi'nin belirleyeceği izah edildi. Almanya ve Belçika Hükümetlerinin ise bu önlemleri kabul etmeği, esasen Daimi Uzlaşma Komisyonu veya Milletler Cemiyeti Meclisi'nin önerdiği karar veya düzenlemelere zarar verebilecek hiçbir faaliyette bulunmamayı ve anlaşmazlığı şiddetlendirecek veya uzatacak her türlü önlemden kaçınmayı ayrı ayrı taahhüt ettikleri ifade edildi. Bunun yanı sıra diğer devletlerin anlaşmazlığa dâhil olmaları durumunda dahi bu sözleşmenin Almanya ve Belçika arasında geçerliliğini koruyacağı, sözleşmenin tarafların Milletler Cemiyeti üyesi olarak sahip oldukları hak ve yükümlülükleri etkilemeyeceği veya Milletler Cemiyeti'nin dünya barışını korumak için gerekli her türlü adımı atma görevini kısıtlayacağı şeklinde yorumlanamayacağı belirtildi. Genel hükümlerin sonunda da bu sözleşmenin onaylanacağı, onayların Güvenlik Antlaşması ile aynı anda Cenevre'deki Milletler Cemiyeti Arşivi'ne emanet edileceği ve Güvenlik Antlaşması'yla aynı koşullar altında yürürlüğe gireceği izah edildi. Ayrıca, tek surette düzenlenip Milletler Cemiyeti Arşivi'nde tutulacak sözleşmenin, onaylı birer nüshasının Almanya ve Belçika Hükümetlerine iletilmesinin Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri'nden isteneceğine açıklık getirildi (Glasgow, 1926, s.175-176).

Almanya ile Fransa, Çekoslovakya ve Polonya arasında yapılan tahkim sözleşmelerine gelince; bu sözleşmeler de gerekli isim değişikliklerinin yapılması koşuluyla Almanya-Belçika sözleşmesiyle aynı esaslar üzerinden kaleme alındı ve tarafların tam yetkili temsilcileri tarafından aynı tarihte kabul edildi (Glasgow, 1926, s.176-181).

Londra'daki İmza Merasimi

Locarno'da kabul edilen antlaşma ve sözleşmelerin imza merasimi için, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce siyasilerin ve diplomatların toplantı yeri olmakla ün kazanmış ve 1914'ten itibaren kapalı tutulmuş olan, İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın resmî kabul salonu hazırlandı (Vakit, 29 Teşrin-i sani

1925, No: 2843, s.3). Merasiminde bulunmak üzere Londra'daki yabancı devletlerin büyükelçilerine ve basın mensuplarına özel davetiyeler gönderildi(Vakit, 1 Kanun-ı evvel 1925, No: 2845, s.3).

İmza merasiminin yapılacağı gün 1 Aralık 1925 tarihinde, büyük bir halk kitlesi merasim için gelen ilgili devletlerin temsilcilerini karşılamak amacıyla Dışişleri Bakanlığı'nın etrafında toplandı. İlk önce İtalyan delege heyeti ardından İngiliz Bakanlar binaya giriş yaptılar. Onları takiben de Fransız ve Belçikalı delege heyetleri Dışişleri Bakanlığı'na geldiler. Alman delege heyeti ve Başbakan Luther ile Dışişleri Bakanı Stresemann'ın bina önünde gözükmesiyle toplanan halk alkış ve tezahüratlarda bulundu. İngiliz Başbakanı Baldwin ise arka taraftaki bir kapıdan binaya girdi(Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3). Dışişleri Bakanlarının da içinde bulunduğu katılımcı devletlerin delege heyetleri önce Bakanlar Salonu denilen salona alındılar ve burada yetki belgelerinin incelemeleri yapıldı. Ardından imzaların atılması ve merasimin tamamlanması için delegeler resmi kabul salonuna girdiler. Heyet başkanları salonun ortasında bulunan büyük yeşil masanın, diğer delegeler de büyük masanın biraz ötesinde bulunan daha küçük masaların etrafında oturdular⁶(Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3). Büyük masanın baş kısmında İngiliz Dışişleri Bakanı ve delegesi Chamberlain oturdu ve imza merasimine başkanlık etti. Onun arkasında ve salonun iki tarafında ise; bütün İngiliz hükümet erkânı, dominyonların fevkalade komiserleri, Locarno Konferansı'nın başarıyla sonuçlanmasında önemli hizmetleri olan büyükelçiler, delegelerin eşleri ve Chamberlain'ın büyük oğlu yer aldılar. Salonda ayrıca yirmi civarında değişik ülkeden iki yüz gazete muhabiri bulunuyordu(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3; Vakit, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 2847, s.3). Salondakilerin tamamının yerlerini almasından sonra, İngiliz delegesi Chamberlain ayağı kalkarak İngiliz Kralı'nın beyannamesini şu sözlerle dile getirdi;

“Britanya Krallığı'nın başkentine gelişinizden dolayı, Kralımızın emriyle size hoş geldiniz diyorum. Kralımız Locarno görüşmelerini büyük bir alaka ile takip etmiş olduklarını ve bu görüşmelerin mesut bir sonuca ulaşmış olmasından dolayı duymakta oldukları derin memnuniyeti size ilan etmek için beni görevlendirdiler. Kralımız antlaşma ve sözleşmelerin imzası için Londra şehrinin seçilmiş olmasından dolayı fevkalade mesutturlar. Ancak buldukları matem sebebiyle, arzu ettikleri şekilde merasime katılamadıklarından dolayı üzüntü duymaktadırlar. Kralımız bu barış ve

⁶ Büyük yeşil masanın baş kısmında İngiltere Dışişleri Bakanı Chamberlain oturuyordu. Diğer devletlerin delege heyetleri başkanları da Locarno Konferansı'ndaki tertip üzerine masanın etrafında yer almışlardı. Bu sıraya göre İngiliz Dışişleri Bakanı'nın sol tarafında itibaren Fransız, Çekoslovak, Polonyalı, Belçikalı, Alman ve İtalyan delege heyetleri başkanları, yani Dışişleri Bakanları oturuyorlardı. (Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3.)

uzlaşma eserinin, esere iştirak eden yedi devlet arasında samimi bir dostluğun sağlam esaslarını atmasını ve onlara daimi barışın nimetlerini temin etmesini temenni buyurmaktadırlar.” (Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3).

Beyannameyi takiben delegeler oturdukları yerden kısa konuşmalar yaptılar. Almanya Başbakanı Luther ve Dışişleri Bakanı Stresemann konuşmalarını Almanca, diğer delegeler Fransızca olarak yaptılar. Alman delegesi Luther konuşmasında; bütün dünyanın uğrunda işbirliği yapması gereken geleceğe yol açmak için, milletler arasındaki suizanların ve itimatsızlığın ortadan kaldırılmasının gerekli olduğunu belirtti. Fransız delegesi Briand ise; Avrupa milletlerini birbirine yakınlaştıracak ve Dünya Savaşı'nda ıstırap çeken milletlerin arzularına uygun barış dönemine başlangıç olacak bu büyük antlaşmanın imzalanmasını görmekle, büyük bir heyecan hissettiğini ifade etti(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3; Vakit, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 2847, s.3).

Yapılan konuşmaların ardından imzalanacak olan vesikalar İngiltere Dışişleri Bakanlığı Müşaviri tarafından delegelere takdim edildi. Güvenlik Antlaşması daha önce belirtilen beş devlet tarafından imza edilirken, Tahkim Sözleşmeleri de yine yukarıda belirtilen ilgili devletlerin delegeleri tarafından karşılıklı olarak imzalandı ve İngiliz delegesi Chamberlain konferansın sonuçlandığını açıkladı.(Vakit, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 2846, s.3). İmzaların atılmasından sonra da İngiliz delegesi Chamberlain, Fransız delegesi Briand, Alman delegesi Stresemann, İtalyan delegesi Siyaloja, Belçika delegesi Vandervelde, Çekoslovakya delegesi Benes, Polonya delegesi Skrzynski ve İngiltere Başbakanı Baldwin birbiri ardına konuşmalar yaparak antlaşma ve sözleşmelerin imzalanmasından dolayı olan memnuniyetlerini dile getirdiler(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3).

Briand buradaki konuşmasında; yapılan antlaşma ve sözleşmelerin sayesinde tereddüt fikrinin yerini dayanışma fikrinin aldığını ve savaşın, kuvvet toplamakla değil yardımlaşma ve insani dayanışma ile önlenebileceğini belirtti. Antlaşma ile beraber her ülkeye ait hususiyetlerin ve bunlarla beraber eski kötü hatıraların ortadan kalkacağını söyledi ve bu antlaşma yapılmamış olsaydı, Milletler Cemiyeti bünyesinde bir Avrupa ailesi teşkili konusunun birçok hayal kırıklığına sebep olacağını beyan etti. Antlaşmanın, ancak savaşların başlamayacağına delalet etmesi durumunda bir kıymete sahip olabileceğini vurguladı. Bu çerçevede, müşterek bir barış için milletlerin birlikte çalışmalarının gerekliliğinden bahsetti. Ayrıca, vatandaşlarının büyük bir kısmının fikirlerinin tercümanı olduğunu belirterek bu antlaşma ve sözleşmelerin barış için sağlayacağı her türlü faydadan yararlanmaya, kendisinin karar vermiş olduğunu söyledi. Briand konuşmasının sonunda Alman delegelerine hitaben de şu sözleri dile getirdi;

“Karşımda Alman delegeleri oturuyor. Fakat bu durum benim iyi bir Fransız olarak kalmayacağım anlamına gelmez. Nasıl ki Almanların da iyi birer Alman olarak kalacaklarında şüphem yoksa. Şimdi imzaladığımız antlaşma gereğince Fransız olsun Alman olsun, hepimiz yalnız Avrupalıyız. Bu antlaşma ile beraber mensubu olduğumuz ülkelerin hususiyetleri silinmiş ve bu hal ile birlikte Dünya Savaşı'nın nahoş hatıraları da izale olmuştur.”(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3; Vakit, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 2847, s.3).

Briand'ın bu ifadelerine karşılık Almanya delegesi ve Dışişleri Bakanı Stresemann söz alarak, Alman delegelerinin Locarno'da meydana gelen barış ve uzlaşma eserine kayıtsız şartsız iştirak ettiklerini belirtti ve Briand'a beyanatından dolayı teşekkür etti. Stresemann konuşmasında ayrıca; delegeler olarak Avrupalılık fikrinden bahsetmekle haklı olduklarını, çünkü Dünya Savaşı'nda en büyük fedakârlığı kendilerinin olan Avrupa'nın yaptığını söyledi. Avrupa'nın, Dünya Savaşı'nın neticesinde layık olduğu mevki kaybetme tehlikesine düştüğünü, ancak savaşın meydana getirdiği sonuçtan Avrupa ülkelerinin geleceğini birbirleriyle birleştiren bir birlik doğduğunu ve şayet Avrupa güç kaybederse bütün ülkelerin birlikte kaybedeceğini ifade etti. Bundan dolayı anlaşmazlık ve düşmanlık içinde yaşamak yerine, birlikte çalışmak için el ele vermenin gerekli olduğunu vurguladı. Gelecek nesillerin de, yeni bir devrin başlangıcına nişane olacak olan bu günü takdir etmesi temennisinde bulundu(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3; Vakit, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 2847, s.3).

Stresemann'dan sonra İtalyan delegesi Siyaloja kısa bir beyanatta bulundu ve bu antlaşma ve sözleşmelerde Avrupa dayanışmasının meydana gelişini görmekten dolayı olan memnuniyetini dile getirdi. Daha sonra konuşma yapan Belçika delegesi Vandervelde yapılan güvenlik antlaşması ve karşılıklı teminat sözleşmelerine daha sonra silahsızlanma antlaşmasının da katılması temennisinde bulunurken, Çekoslovakya delegesi Benes yapılan antlaşma ve sözleşmelerde Çekoslovakya'nın Batı Avrupa Ülkeleriyle yapmış olduğu anlaşmaların sağlaştırdığını gördüğünü beyan etti. Bunlara ilaveten Polonya delegesi Skrzynski kabul edilen antlaşma ve sözleşmelerden dolayı olan memnuniyetini dile getirdi. İngiliz delegesi Chamberlain da Locarno'da delegelere ilham veren zihniyetin milletlerin kalplerine kazınması temennisinde bulundu. Son olarak konuşma yapan İngiltere Başbakanı Baldwin ise; İngiltere Hükümeti'nin konferans ve kararlarına ne kadar önem verdiğini göstermek için antlaşmaya kendisinin de bizzat imza atmış olduğunu belirtti. Baldwin ayrıca, toplantıda delege bulduran devletlerin verdikleri taahhütlere İngiltere gibi sadık kalacaklarından emin olduğunu ve böyle yapıldığı takdirde, dünyanın muhtaç bulunduğu barışın sağlanması için bu gün imzalanan antlaşma ve

sözleşmelerin temel taşı olacağı konusunda milletlerin taşıdığı ümitleri, boşa çıkarmayacaklarını dile getirdi(Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3; Vakit, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 2847, s.3).

Özetle, imza merasiminde yapılan konuşmalarla delegeler bir kere daha Avrupa dayanışmasından, Avrupa milletlerinin ortak menfaatlerinden ve bu milletler arasında barışın tesis edilmesinin gerekliliğinden bahsettiler. Yapılan antlaşma ve sözleşmelerin önemine değinerek artık Avrupa milletleri arasında dostluk esaslarının geçerli olacağı vurgusunu yaptılar ve yaptıkları çalışma ve gösterdikleri duyarlılıklardan dolayı birbirlerine tebrikte bulundular (Ağaoğlu Ahmed, “Londra Merasimi”, Hakimiyet-i Milliye, 4 Kanun-ı evvel 1925, No: 1596, s.1). Saat on birde başlayan imza merasimi, yapılan konuşmaların ardından on ikiyi yirmi beş geçe sona erdi(Hakimiyet-i Milliye, 2 Kanun-ı evvel 1925, No: 1594, s.2; Hakimiyet-i Milliye, 3 Kanun-ı evvel 1925, No: 1595, s.3).

Sonuç

Kendi içerisinde var olan anlaşmazlıklardan dolayı, Avrupa tarih içerisinde birçok defa çekişme ve mücadelelere sahne olmuştur. Bu duruma son vermek ve Avrupa’da barış ortamını tesis etmek adına, on sekizinci yüzyıldan itibaren birçok Avrupalı düşünür Avrupa barışı ve bütünlüğü konusunda çalışmalar yapmışlardır. Ancak bunlar bir sonuç vermediği gibi Avrupalı milletler gittikçe birbirlerinden uzaklaşmış ve milli menfaatler arasındaki çatışmalar daha da kuvvetlenmiştir. Yıkım ve dehşetiyle kendinden önceki savaşları geride bırakan Birinci Dünya Savaşı da bu çatışma ve rekabetin sonucunda yaşanmıştır. Savaştan sonraki dönemde de Avrupa’yı çatışma ortamından uzak tutmak için çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimlerden farklı olarak Locarno Konferansı, savaştan sonra Avrupa Devletlerini birbirine yakınlaştıran ve Avrupalı devlet adamlarını barış arzusuyla bir masa etrafında toplayan geniş çaplı ilk önemli adım olmuştur (Ağaoğlu Ahmed, “Londra Merasimi”, Hakimiyet-i Milliye, 4 Kanun-ı evvel 1925, No: 1596, s.1). Ancak şunu belirtmek gerekir ki; görünürde olmasa bile konferansın gerçekleştirilmesinin en önemli sebebi, savaştan sonra Avrupalı devletlerin maruz kaldığı siyasi, askeri, ekonomik, sosyal v.s alanlardaki yorgunluk, hatta bitkinlikti. Artık aralarındaki anlaşmazlıkları bütün şiddetiyle yürütecek kuvvet ve kudrette bulunmuyorlardı. Dolayısıyla Avrupalı devlet adamları her ne kadar Avrupa barışı ve bütünlüğünü gerçekleştirmek istedikleri doğrultusunda açıklamalar yapsalar da, halen milli menfaatlerini gerçekleştirme ve ülkelerini kârlı çıkarma arzusunu taşıdıkları bir gerçektir. Öyle ki Locarno’da, Almanya üzerindeki Versailles Antlaşması’nın yoğun baskını azaltıp biraz serbest olmak ve kuvvetini yeniden toparlamak noktasından hareket ederken, Fransa içerideki sıkıntılarını hafifletmek ve dışarıdan kaynaklanan endişelerinden kısmen de olsa kurtulmak istiyordu. İngiltere’nin yaklaşımı da tabii ki

menfaatleri doğrultusunda ve menfaatlerini gözetme noktasında başı çekiyordu. Bir nevi oyunun kurucusu durumunda olan İngiltere, Sovyet Rusya tehdidinin ve Asya kıtasındaki, daha doğrusu doğudaki milletlerin oluşturduğu tehlikenin farkındaydı. Uyanan doğu ve başkaldıran işçi sınıfı İngiliz menfaatlerini en fazla etkileyecek hususlardı ve İngiltere buralara artık istediği gibi müdahale edebilecek kuvvette bulunmuyordu. Esasen savaşta mağlup olan Almanya'nın maruz kaldığı baskı ve Fransa'nın içerisinde bulunduğu olumsuz şartlardan dolayı memnundu ve savaş öncesinde olduğu gibi Avrupa'da kendisine rakip devletlerin olmasını istemiyordu. Bundan dolayı Locarno Konferansı'na Avrupa devletlerini susturmak, kendisi için oluşabilecek sıkıntıları bertaraf etmek ve dünyaya Avrupa Devletlerinin kendi etrafında toplanmış olduğu görüntüsünü vermek için katılmıştı. Hakikatte Avrupa'da bütünlük ve dayanışma oluşturulması gibi bir derdi yoktu ve esasen bu fikre karşıydı. Çünkü gerçek bir bütünlük ve dayanışma için devletlerin sahip olduğu kuvvetlerin ve faydalandıkları dünya nimetlerinin eşit olması gerekirdi. Hâlbuki İngiltere geniş sömürgelere, bunların sağladığı büyük nimetlere ve bunları korumak için hiçbir devletin sahip olmadığı büyük deniz ve kara kuvvetlerine sahipti ve bunlardan vazgeçmesi de düşünülemezdi. Hevessiz bir şekilde geldiği başından beri görünen İtalya da, konferansta meseleden ayrılmış gözükmemek ve büyük devlet olarak tanınmak amacıyla bulunuyordu (Ağaoğlu Ahmed, "Londra Merasimi", Hakimiyet-i Milliye, 4 Kanun-ı evvel 1925, No: 1596, s.1).

Belçika, Polonya ve Çekoslovakya ise Birinci Dünya Savaşı'nda yaşadıkları acı tecrübeye binaen konferansa katılmışlardı. Onların yaklaşımının temel noktası, yalnızca olası Alman tehlikesine karşı sınırlarını güvence altına almaktı.

Devletlerin meseleye yaklaşımının arka planında bunlar olsa da Locarno'da önemli bir güvenlik antlaşması kabul edildi. Bu antlaşma ile Almanya, Fransa ve Belçika arasındaki sınırlar güvence altına alındı. Ortak güvenlik sistemine uygun olarak saldırgan devletin tahmini ve tanımı yapılmazken, hangi taraftan gelirse gelsin saldırıya karşı ortak müdahalede bulunma vaadinde bulunuldu. Almanya, Fransa ve Belçika ile olan batı sınırlarını ve Ren bölgesinin askerden arındırılmasını kabul etti. İngiltere ve İtalya ise bu durumun kefilliğini yüklediler ve hangi taraftan yapılırsa yapılsın, Ren sınırının bozulması veya işgal durumunda yardım taahhüdünde bulundular ve antlaşmayı güvence altına aldılar. Buna mukabil Almanya Güvenlik Antlaşması'nda doğu sınırları hakkında aynı taahhüdü vermedi, yalnızca bütün anlaşmazlıkların barışçıl bir surette çözümü için Polonya ve Çekoslovakya ile Tahkim Sözleşmeleri yaptı. İngiltere ve İtalya ise ne Almanya'nın batı sınırlarında olduğu gibi doğu sınırlarının garanti altına alınmasına ne de Polonya ve Çekoslovakya ile yapılan Tahkim

Sözleşmelerine güvence verilmesine yanaşmadı. Polonya ve Çekoslovakya'ya güvence vermek bu tarihlerde İngiltere'nin yapabileceği ve riski göze alabileceği bir durum değildi. Yine de Almanya yaptığı Tahkim Sözleşmeleriyle anlaşmazlıkların barış yoluyla çözülmesi yükümlülüğünü kabul etmişti ve bu aslında teoride de olsa doğu sınırlarını da kapsıyordu. Almanya ayrıca Milletler Cemiyetine girmeği kabul etti ki bu da doğu sınırları için bir güvence sayılabilirdi. Ancak Fransa için durum başkaydı ve bunun için hem Polonya hem de Çekoslovakya ile Locarno'da ayrı ayrı antlaşmalar yaptı. Bir nevi istemediği bir seçimde bulunmak zorunda kaldı ve Doğu Avrupa'ya bir Alman saldırısı durumunda Polonya ve Çekoslovakya'yı terk etmek yerine, tek başına onların yanında yer almayı kabul etti ki aslında bu Fransa'nın uzun süreden beri devam eden kâbusuydu (Kissinger, 2000, s.258-259,262).

Locarno Konferansı ve neticesinde kabul edilen antlaşma ve sözleşmeler yeni dünya düzeni için coşkuyla karşılandı ve büyük ümitler bağlandı. Üç ülkenin Dışişleri Bakanları, Chamberlain, Briand ve Stresemann'a Nobel Ödülü dahi verildi. Fakat görülemeyen bir husus vardı ki o da aslında Avrupa'nın gerçek sorunlarının halledilememiş olmasıydı. Ne Fransa'nın güvenlik duygusu yükseltilebilip tedirginlikleri giderilebildi ne de Almanya'nın değişen düzene uyumu sağlanabildi. Fransa'nın hayal kırıklıkları ve tedirginlikleri her yıl daha da arttı ve Almanya'daki milliyetçi yönelimler hız kazandı. Devletlerin silahlanmasının önüne geçilemedi aksine giderek fazlalaştı. Kısaca Fransa ile Almanya arasında tam bir güven ortamı ve uzlaşma sağlanamadı. Daha da önemlisi Almanya yalnızca antlaşmanın kendine uygun olan hükümlerine uyma seçeneğine sahip olmuştu ki doğu sınırlarını Güvenlik Antlaşması'yla tanınamış olması kötüye işaretledi. İngiltere ve İtalya'nın bu konuda güvence vermemeleri de Avrupa'da sınırlar konusunda yeni bir kavramın oluşmasına sebep oldu: Almaya tarafından kabul edilip diğer devletlerce güvence altına alınan sınırlar ve Almanya tarafından kabul edilmeyip diğer devletlerce de güvence verilmeyen sınırlar. Bu yönüyle bir nevi bundan sonra oluşabilecek savaşların alanı belirleniyordu (Kissinger, 2000, s.259-260). Almanya'ya hareket alanı olarak Doğu Avrupa açık kapı olarak bırakılıyordu ki bu da konferansa Alman tehlikesine karşı katılmış olan Polonya ve Çekoslovakya'nın da beklentilerinin karşılanmaması anlamına geliyordu.

Kaynakça

Gazeteler

Hâkimiyet-i Milliye

Tasvir-i Efkâr

Vakit

Kitap ve Makaleler

Ahmed Ağaoğlu. Locarno Konferansı. Hâkimiyet-i Milliye, 13 Teşrin-i evvel 1925, No: 1551, s.1.

Ahmed Ağaoğlu. Londra Merasimi. Hâkimiyet-i Milliye, 4 Kanun-ı evvel 1925, No: 1596, s.1.

Armaoğlu, F. (1999). 19.Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Armaoğlu, F. (1996). 20 Yüzyıl Siyasi Tarihi (cilt 1-2: 1914-1995). İstanbul: Alkım Yayınevi.

Esmer, A.Ş. (1953). Siyasi Tarih (1919-1939). Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Glasgow, G. (1926). From Dawes to Locarno-Being a Critical Record of an Important Achievement in European Diplomacy 1924-1925. New York and London: Harper Brothers Publishers.

Hasgüler, M. Uludağ, M.B. (2010). Devletlerarası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler, Tarihçe-Organlar-Belgeler-Politikalar. İstanbul: Alfa Yayınları.

Kissinger, H. (2000). Diplomasi, (çev: İbrahim Halil Kurt). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Macmillan, M. (2004).Paris 1919 Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikâyesi, (çev: Belkıs Dişbudak). Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim.

Potyemkin, V. S. Baruşin, A. Efimov, E. Kosminski, İ. Mintz, A. Naroçnitski, A. Pakratova, V. Sergejev, S. Skazin, V. Kvotsov, N. Koltchanovsky, E. Tarle (2009). Uluslararası İlişkiler Tarihi –Diplomasi Tarihi-, (çev: Attila Tokatlı). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

Roberts, J. M. (2010). Avrupa Tarihi, (çev: Fethi Aytuna). İstanbul: İnkılâp Kitapevi.

Sander, O. (2008a). Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e. Ankara: İmge Kitapevi.

Sander, O. (2008b). Siyasi Tarih 1918-1994. Ankara: İmge Kitapevi.

Sarıca, M. (1982). Birinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Avrupa'da Barışı Kurma ve Sürdürme Çabaları (1919-1929). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi Yazım Kuralları

Yazılar, PC uyumlu Microsoft Office Word 2003 veya sonrası sürümler ile yazılmış olmalıdır. Kelimelerin imlasında Türk Dil Kurumunun en son çıkardığı İmla Kılavuzu esas alınmalıdır.

I. Başlık

14 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalanmış biçimde yazılmalı ve konu hakkında bilgi verici olmalıdır.

II. Yazar(lar)ın Adı

Dergide yazar ad(lar)ı yazılırken herhangi bir akademik unvan belirtilmez. Yazar(lar)ın akademik unvanı, çalıştığı kurum ve yazışma adresi dipnot biçiminde sayfanın altına yazılır.

Yazarı tanıttıcı bilgi ilk sayfanın altında verilecek 9 yazı büyüklüğünde olmalıdır (Prof. Dr. M.S.

Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü gibi).

Makalenin yazarı; adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve akademik unvanını tam ve açık olarak belirtmeli kendisi ile doğrudan iletişim kurulabilecek telefon numarası, açık adresi ve elektronik posta adresini vermelidir.

III. Özet

Özet İngilizce ve Türkçe olmak üzere her iki dilde “Özet” ve “Abstract” başlığı altında yazılmalıdır. 10 yazı büyüklüğünde, tek satır aralığında, her iki yana yaslı ve 200 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler “Anahtar Sözcükler” ve

“Key Words” başlığı altında 3 ile 5 kelime arasında bulunmalıdır. Türkçe özetten sonra Türkçe

“Anahtar Sözcükler”, İngilizce özetten sonra İngilizce “Key Words” kısmı yer almalıdır.

IV. Bölüm Başlıkları:

12 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalanmış biçimde yazılmalı ve numara verilmeden birbirini izleyecek şekilde sıralanmalıdır.

V. Alt Bölüm Başlıkları:

11 yazı büyüklüğünde, kelimelerin ilk harfi büyük, koyu ve ortalanmış biçimde yazılmalıdır.

VI. Metin

Ana metin;

- a) A4 kağıt boyutuna 3 cm kenar boşlukları ile,
- b) 11 yazı büyüklüğünde Times New Roman yazı tipi ile,
- c) 1,5 satır aralığı ile,
- d) Her iki yana yaslı olacak şekilde,
- e) 6000 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.

VII. Kaynaklar:

Kaynaklar kısmı APA (American Psychological Association, 2001: 5. baskı) kurallarına uygun olacak şekilde yazılmalıdır. APA ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için aşağıdaki web adreslerinden yararlanılabilir.

owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/

www.english.uiuc.edu/cws/wworkshop/writer_resources/citation_styles/apa/apa.htm

Yazı Metninde Kaynak Gösterme

Cümlede yazarların isimleri kaynak olarak belirtilmişse yazarların soy isimlerinin yanında parantez içinde kaynağın basım tarihi yazılır.

Örnek: Özçağlar (2008),.....

Yazarlar cümle içinde kaynak olarak gösterilmemiş ise cümle bitiminde parantez içinde yazar soy isimleri ve tarih birlikte yer alır.

Örnek:(Özçağlar, 2006).

Eğer birden fazla kaynak varsa kaynaklar “;” işareti ile ayrılır ve alfabetik sıraya göre ilk yazarın soy isim baş harfine göre yazılır.

Örnek; (Akçay, 2002; Bozkurt ve Koray, 1992; Kılıçoğlu ve Altun, 2002).

Kaynakta ikiden fazla (5 yazara kadar) yazar varsa ilk defa referans verirken bütün yazarlar soy isimleri ile sıraladıktan sonra daha sonraki referanslarda ilk yazarın soy isimi ile birlikte Türkçe makalelerde “ve diğer.” şeklinde kullanılır.

Örnek: (Başaran, Yılmaz, Ertegün ve Öztürk, 1985). Başaran ve diğer. (1985) göstermiştir ki...

Eğer kaynak, altı ya da daha fazla yazar içeriyorsa her zaman ilk yazarla birlikte Türkçe makaleler de “ve diğer.” şeklinde kullanılır.

Bir kaynaktan yararlanırken o kaynak başka bir kaynaktan yararlanmış ise;

Örnek: Ana kaynak "Doğan" olsun ve siz o kaynaktan yararlanmadınız bu kaynağı ("Demir") çalışmasından yararlandınız, bu durumda aşağıdaki gibi referans yazılmalı:

Doğan (aktaran Demir, 2001).....

VIII. Alıntılar

I. Direkt alıntılarda her zaman yazar, tarih ve sayfa numaraları referansta belirtilmelidir. Alıntı 40 kelimedenden az ise cümle çift tırnak içinde belirtilmelidir,

Örnek 1. “.....”(Güneş, 2006, s. 2).

Örnek 2. Başar (2001) öğrenmeyi “.....” (s.46) olarak tanımlamaktadır.

II. Alıntı 40 ya da daha fazla kelimeyi içeriyor ise tırnak içinde değil normal makaledeki yazıdan ayırmak için, block format’ında, her satır soldan itibaren beş boşluk olacak şekilde yazılmalıdır.

IX. Kaynakça

Kitap

Piaget, J. (1929). *The Child's Conception of the World*. London: Routledge and Kegan Paul.

Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eđitime Giriş*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.

Editörlü Kitap

Güneş, T. (2006). Fen Bilgisi Laboratuvar Deneyleri. Anı Yayıncılık (Ed.), *Fen Bilgisi Öğretiminde Laboratuvarın Yeri ve Önemi* (s. 3-4). Ankara.

Hakemli Dergideki Makale

Sheridan, J.M. (1968). Children's Awareness of Physical Geography. *The Journal of Geography*, 67, 82-86.

Eraslan, A., ve Aspinwall, L (2007). Quadratic Functions: Students' Graphic and Analytic Representations. *Mathematics Teacher*, 101 (3), 233-237.

Basılmamış Lisansüstü Tezler

Fakir, B. (2007). *Eđitimde Yeni Yönelim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ERIC Dokümanı

Huld, A., ve Belle, F. (2002). *The Psychology of Mathematical problem solving* (Report No. ABCDE-RR-99-2). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Learning. (ERIC No. ED123456)

Sempozyum /Konferans, Toplantı ve Proceedings

Barlow, D. H., Chorpita, B. F., ve Turovsky, J. (1996). The modeling perspective on world problems. In R. Jacques (Ed.), *Atlanta Symposium on Activation: Vol. 22. Constructing Meaning for The Concept of Equation* (pp. 333-343). Lincoln: University of Atlanta Press.

Walter, J. K., ve Huston, H. N. (1995). Student understanding of topics in linear algebra.

Proceedings of the National Academy of Physics, USA, 25, 11111-12222

Web sitesi

www.abcdefg.org (24.08.2008)

X. Dipnot

Yazılarda dipnot verilmesi gerektiğinde, açıklamalar metin içinde numara verilerek sayfa sonunda belirtilmelidir. Dipnotlar 8 punto, Kaynakça kısmındaki referanslar 9 punto olmalıdır.

XI. Şekiller

Şekil yazısı şeklin altında 10 yazı büyüklüğünde koyu olarak yazılmalıdır. Eğer metnin içinde birden fazla şekil yer alıyorsa numaralı olarak verilmelidir. Şeklin adı belirtildikten sonra, eğer şekil bir başka kaynaktan alınmış ise, alıntı yapılan kaynağa gönderme yapılır.

XII. Tablolar

Tablolar metin içinde, tablo yazısı tablonun üstünde ve numaralandırılarak verilmeli, içeriği tablo numarasının yanında başlık olarak açıklanmalıdır. Tablo başlıklarının sadece ilk harfleri büyük olarak düzenlenmelidir. Tabloların sağına ya da soluna herhangi bir yazı yazılmamalıdır. Tablo başlığı 10 yazı büyüklüğünde olarak, tablo içeriği de 9 veya 10 yazı büyüklüğünde olmalıdır.

Not:

APA'nın genel özellikleri bölümünde örnek olması amacıyla verilmiş olan referanslardan bir kısmının gerçek referanslarla ilgisi yoktur. Bu referanslardan bir kısmının bulunması gerçek olmadıklarından dolayı mümkün değildir.